

1314.

A

KEGYES-TANÍTÓREND
KECSKEMÉTI FÖGYMNASIUMÁNAK
ÉRTESÍTŐJE

az 1883/84-iki tanévről.

KÖZLI
TÓTH ANTAL
IGAZGATÓ.

KECSKEMÉTEN,
NYOMATOTT TÓTH LÁSZLÓNÁL.
1884.

A

KEGYES-TANÍTÓREND
KECSKEMÉTI FŐGYMNASIUMÁNAK
ÉRTESÍTŐJE

az 1883/84-iki tanévről.

KÖZLI
TÓTH ANTAL
IGAZGATÓ.

KECSKEMÉTEN,
NYOMATOTT TÓTH LÁSZLÓNÁL.
1884.

TARTALOM.

- I. A lyrai költők Kisfaludy „Aurorá“-jában. Pintér K.
- II. Tanári kar.
- III. Előadott tananyag.
- IV. Írásbeli feladványok.
- V. A tanulók érdemsorozata.
- VI. Statisztikai kimutatások.
- VII. Adatok az intézet történetéhez.
- VIII. Értesítés a jövő tanévre.

A lyrai költők Kisfaludy „Aurora“-jában.

Irodalmunk történetének legszebb, legvonzóbb képei azok a társas-körök, melyeket e század elején írónk, költőink s az irodalom emelését szívükön hordó hazafiak barátsága fűzött össze s melyeknek Toldy Ferencz az „Irodalmi társasköreink emlékezeté“-ben oly meleg hangon, a szép emlékek hatása alatt irt rajzát adja; midőn a Teleki-ház, a lelkes Kulcsár István vendégszeretete, s főkép a Vitkovics nevezetes estélyei hozták össze azokat, kiknek a barátságon kívül csak egy lebegett szemek előtt: oda hatni minden érzéssel, minden gondolattal, hogy a magyar irodalom számára jövőt teremtsenek. A multak vizsgálójának lehetetlen azt hálával el nem ismernie, hogy irodalmunknak oly örvendetes emelkedése e baráti körök buzgalmának köszönhető.

Vitkovics háza már régóta gyűlőhelye volt az idősebb és fiatalabb íróknak, midőn az ő vendégszeretete által összefűzött körben egy országotvilágot látott, sokat tapasztalt, mély gondolkodású, kiművelt elméjű, fiatal férfi jelent meg: Kisfaludy Károly, egyelőre csak szaporítani a lelkesek számát, csakhamar aztán vezérszerepet vállalni.

E század elején a nemzeti életet a régi dicsőség szemléletébe való elmerülés jellemzi. Mozdulatlan élet ez; semmi jele annak, hogy a tevékenység valamely kitűzött cél felé indulóban volna. S eme tétlen nyugalomban a Kisfaludy Sándor regéi szinte jól eső olvasmányul szolgálnak. De a nemzet írói, költői más célzattal tekintettek a multba vissza. Sejtik, hogy a multnak légköréből oly eszméket lehet beszívni, melyekre majd a jövőben lesz szükség; hogy a régi dicsőségen való csüggség nem a hanyatlás jele, hanem csak a bizonytalanság tévedező széttekintése, mely végre is a multon akad meg, hogy erőt nyerve forduljon vissza a jelenre s onnan a jövőre. Ezért terelik a nemzet figyelmét készakarva a mult felé. Horváth István fáradhatatlan buzgalommal, hevült lélekkel gyűjti a mult adatait; Berzsenyi lantja, a mig fősóhajt a mult nagyság fölött, hatalmas szózattal eszmélteti a nemzetet jelenére; az epikusok: Székely Sándor, Czuczor, Vörösmarty elragadó hévvel tárják föl a régi dicsőséget, hogy megszégyenítsék a jelen tétlenségét.

Kisfaludy Károly is a multhoz fordul, megírja és előadatja történeti drámáit s a közönség határtalan lelkesedéssel fogadja az új jelenséget; a költő hirneve fél év alatt meg van alapítva. Most már könnyű tovább lépnie, arra a térre, melyet hivatása jelölt ki számára. Vigjátékainak a magyar társadalomból vett alakjait szokatlan örömmel fogadja a közönség, mint jó ismerősöket; az írók meg önkéntelen érzik az új irány hatását, mely szakítva minden távoli ideával, a való élethez, a jelenhez fordul, — érzik, hogy az új irány zászlója körül kell csoportosulniok. A Vitkovics körének jellege nagyon megváltozott, mikor Kisfaludy belépett oda és a társalgást bő ismeretei alapján úgyszólván elméleti harcczá, aesthetikai vitává tette, s központja csaknem egészen ő lett megnyerő modorával, hódító egyéniségével. Az irodalmi kérdések új tárgyak körül forogtak, új irányokat sejtettek, s a Kisfaludy nézetei egyre nagyobb eltérést mutattak a divatozó iránytól. Így vált ki lassan a körből egy másik kör, a Kisfaludyhoz szegődött fiatalabb nemzedék csoportja, s megalakult a Kisfaludy Károly köre. Az új vezér teljesen ismerte földatát; tudta, hogy neki és társainak határozott elveket kell kitűzniök s éppen azért egy folyóiratról is gondoskodniok, mely az elveket s az egész kör egységes működését tisztán láttassa. Előbb is tervezett már ilyen folyóiratot az akkor divatos zsebkönyvek alakjában, de anyagi helyzete gátat vetett eléje. Segített a dolgon bátyja, Sándor, ki megnyervén 1820-ban a Marczibányi jutalmat, azt egészen a zsebkönyv kiadására ajánlotta föl, mely *Aurora* czimmal 1822-ben meg is indult, mintegy útlevel gyanánt vivén magával Kis János eme sorait:

Eredj! serényen tedd kezdett munkádat,
Kisérjen a Magyarság augsyala...

A közönség lelkesen fogadta a minden tekintetben csinos könyvecskét s Kazinczy örömmel írta eme dicsekvő sorokat Kisfaludy Sándorhoz: „Az a nagy dísz, melyet lelkes öcséd Auroráján előntve látunk, az én munkám!“ Kazinczy ekkor még az ő iskoláját, az ő elveit akarta látni a fiatal nemzedék közlönyében s örvendett, hogy a nyelvújítás pártja egy erős csoporttal növekedett. Azonban a különbözőségek jelei már kezdtek feltűnedezni. Az Aurorával egy időben keletkezett Bécsben, Igaz Sámuel kiadásában, a *Hébe* cz. zsebkönyv. A két könyvet Thaisz a Tud. Gyűjtemény 1825. XI. füzetében ily bevezetéssel ismerteti: „A magyar literatúra tökéletesedésének, s a szép izlés nemesedésének mind Aurora, mind Hébe nyilvános bizonyosságai“. Összehasonlítja aztán a két zsebkönyv kiállítását s nevezetesen a rézmet-szetekről azt mondja, hogy azok a Hébében művészeibbek, de az Aurorában azért becsesebbek, „mivel csupa hazai történeteket foglalnak magokban“. De tartalmuk is különbözött; amaz a classicizmushoz szegődött, emez a romanticizmust vallotta elvének; amannál Kazinczy volt a vezér az ő

„rein menschlich“-jével, emitt Kisfaludy a nemzeti és egyéni költészet jelszavával.

Az Aurora elveinek legvilágosabb vallomása a lyra volt, az érzelme költészete. Kazinczy és követői is kizárólag a lyrai költészet terén mozogtak ugyan, de az ő lyrák teljesen szakított a régebbi hazafias költészet irányával, tárgyat és eszmét a távoli ideálok körében keresett. Az Aurora-kör más föladatot tűzött maga elé: a nemzeti és egyéni élet visszhangjául szolgálni, kiművelt költői nyelven, tisztult izléssel és határozott czállal. E törekvés jellemzi az Aurora-körnek valamint általában egész működését, úgy különösen lyráját is.

E lyra fő képviselői: Kisfaludy, Bajza és Vörösmarty. Az Aurora-kör működését tekintve, keletkezésétől fogva mindvégig, lyrájának irányát e három nagy alak teljesen kifejezi; mert, míg a Kisfaludy lyrai költeményei a legváltozatosabb életviszonyok közt megedzett léleknek egyéni nyilatkozásai, Bajza a kevés, de annál mélyebb nyomokat hagyó motívumok által illetett kedélybe enged bepillantani, addig Vörösmarty lyrájában minden más fölött egy cél magaslik ki: a nemzetért, a nemzettel s a nemzethez szólni és érezni, — s így mind a három együtt a való élet eszméinek, érzéseinek és céljainak egybeolvadása. De teljes képet akarván nyerni az Aurora ama tiz évi szerepléséről, mely alapításától kezdve alapítója haláláig a magyar költészetre annyira átalakító befolyással volt, tekintetre kell méltatnunk azon erőket is, melyeknek együttes működése jellemzi e nevezetes évtizedet. Itt vannak elhintve a jövő magvai, itt alakul meg az Aurora-kör, itt éli át pályája legdicsőbb korszakát, itt kezdődik és végződik magának az úttörő vezérnek kiható működése, ez az időszak az ő ideje, a szó szoros értelmében vett Aurora-kör hatásának az ideje, s halálakor legközelebbi társai és barátai méltán sóhajtának föl e veszteség fájdalmában: „Ki lép ürült nyomodba?“ Toldy pedig, mintha sejtene, hogy a veszteséget a közönség, a nemzet is érzi, nem késik az 1831-iki Aurorában eme sorokat intézni a közönséghez: „A jelen kötettel tizedik évfolyamát veszi az olvasó közönség az Aurorának, de ezt már csak félig alkotója és alapítója kezéből. Ő nincs többé! Hideg föld takarja azon férfit, kinek keble csak az imént még égi gerjedelmekben lángola. A jelen koszorúba utolsó áldozati vannak fűzve, azon utolsó virágok, melyeket a forrón szeretett hazának reszketeg és gyengülő kézzel sírja szélén nevele. Barátjai meg nem nevezhető fájdalommal jelentik itt általam a dicsőültnek kora elhunytát s benne a magyar literatúra nagy veszteségét. Hogy ezen általa alapított almanach, mint tiz év óta költészetünk leghatalmasabb előmozdítója, kidöltével meg ne szünjék, ők, kik véle írói összeköttetésben élvén, e pályán munkával segélték, s a szeretet és baráti hűség minden szolgálatival sírjáig elkísérték:

összeálltanak s azt határozzák el, hogy folytatására egybevetett vállakkal fognak munkálni, s elfelejthetetlen társok emlékezetét évenként füzendő virágfonadékkal meg-megújítani“. — Így keletkezett az Aurora új folyama Bajza által szerkesztve 1837-ig, s itt kezdődik egyszersmind a körnek második időszaka; de az az átváltozás, melyen a magyar lyra átment, a Kisfaludy évtizedének a dicsősége, ennek volt egy évtizeden át organuma az Aurora.

Legtöbb dolgozat jelent meg benne magától *Kisfaludytól*, s mint lyrikust is, őt illeti az első hely társai közt, egészen még most nem számítva ide Vörösmartyt. Az évek rendje szerint a következő lyrai darabjai jelentek meg: Az élet korai. Dalforrás. Élet és phantasia. A nyugtató. 1822. — Honvágy. A lantos szerelme. A szem hatalma. Az élet. Irói tanács. Életöröm. 23 epigramma. 1823. — A szellőhöz. Vigasztaló dal. Véghpart. Tűnő életkorom. 1824. — Mohács. Dal (Ohajtás). 1825. — Vád és tett. Erzsébet. 1826. — Pipadal. Alkonyi dal. Kedves tájamhoz. 1828. — Népdalok, 1-től 24-ig. Csalódás. 1829. — Népdalok, 26–30. sz. Egy szó. Dal. 1830. — E költeményeket részint a saját neve alatt, részint a gyakran használt *Szalay Benjámin*, vagy *Zoridy* álnevek, vagy *M. T.* és *S. B.* betűk alatt közli. Tárgy és forma szerint dalok, sonettek, elmélkedő költemények, elégiák, népdalok és epigrammák vagy gnómák. Kisfaludy lyrájában is oly sokoldalú, mint általában egész költői működésében; de e sokoldalúságban az egyéniség nem oszlik szét, mindenütt ugyanaz a lélek hallatja szavát, mely ismeri az élet derűjét-borúját, mely a vidám, enyelgő hangban ép úgy önmagára vall, a mint legkevésbé sem affektál borongó dalaiban, vagy a multon sohajtó elégiáiban. A világfájdalom nem fért össze természetével; egyéni és hazafiúi fájdalmai voltak, de szemeiből a könnyecseptet kitörölte s szívesen keresett vigasztalást. Két sonettje, *Tűnő életkor* és *Véghpart*, mindvégig borús hangulatú, azonban, úgy látszik, inkább a költés-kedv kifolyása csak s jele, hogy Pestre érkeztekor még a Kazinczy befolyása alatt ír. De ez természetes is; hiszen az az idő a Kazinczy kora volt, s annak befolyása alól magát, a mig megállapodásra juthatott, ő sem vonhatta ki. Némileg e befolyás hatása érzik még *Az élet korai*, *Élet és phantasia* és *A nyugtató* cz. költői elmélkedésein. Az első képekben gazdag, érzésben emelkedett költemény; legszebb, legköltőibb benne az agg kor képe, s hanja mellett úgy mereng a képzelet, mint az orgona méla hangjain a lélek:

Kivál az elme bolygó képzetéből,
S a fáradtnak magány nyujt gyámkezet,
Mely a világnak zajló tengeréből
A béke csendes partjához vezet;
S szelid malasztal a távol kődeből
Sugárik át egy szép emlékezet:

S mint hold csillámai a folyón remegnek,
Lelkén úgy reszket a borúlt öregnek.

Az *Élet és phantasia* magas röptű költemény, allegorikus előadással, fellengő gondolatokkal; de nyelvezetén észrevehető némi keresettség. A valót és a phantasiát állítja szembe egymással. A *Nyugtató* tárgyára nézve a legelvontabb s az egész költemény abban a magas körben mozog, hol a költő gondolatai és érzései a messze homályban tűnnek el. Pedig e nélkül tán szebben, mindenesetre több bensőséggel vázolta volna lelke hullámzását a küszködő remény s elnyomó sors között, melyeket aztán a költészet békit ki s megnyugodva szól a költő:

— míg dalra ébredt lantom húrjain
Bús hangok rezgenek, lelkem vidúl,
S a szív zajongó habja csendesül.

Elégiái, *Mohács* és *Erzsébet*, már más körben mozognak; nem keresett a nyelv, nem mesterkéltek a kifejezések, minden a maga egyszerűségében jelenik meg bennök, mert a gyász eldobja a pompát, hogy egyszerűsége annál fönségesebb legyen. Mohács elégiai költészetünk legszebb virága még ma is, s a „gyászemlékű vidék“ Kisfaludynál hivatottabb költőre nem fog találni. Lassan röpi át a képzelem a gyásztér, hogy időt engedjen a fájdalomnak, áttekinteni a szomorú képeket. De az a lélek, mely nemzete balsorsán oly mély fájdalommal mereng, azt is érzi, hogy nagyszerű vesztesége csak nagy nemzetnek lehet s ez érzés erőt vesz fájdalomán, hogy vigasztalni, lelkesíteni tudjon — és az elégia ódái befejezést nyer:

El ti komoly képek! ti sötétség rajzati, félre!
Uj nap fényle reánk annyi veszélyek után.
Él magyar, áll Buda még! a mult csak példa legyen most,
S égve honért, bizton nézzen előre szemünk.

Erzsébet-ben a leggyöngédebb részvét s újra a hazája sorsa fölött borongó szív hangján szól az árpádházi utolsó király leányáról, kinek tömlöczzé leve eldődei fénypalotája, ő maga árva, párthive nincsen, zokogva borúl atyja koporsójára, melyben nemcsak atyját, de hazáját is siratja, aztán kolostorba vonul, hol „távol kedvesitől, léte kies tavaszát zárja halotti magány“ — s végül:

Mint a nyári lebel sivatag közt, hűnyt el az élet;
Vég jele áldás volt, vég rebegése: haza!
Igy hala Erzsébet, nagy szerzőnk hív unokája,
És hidegült hamvát nem fedi honni virág.
Nyugodj, áldott szív! emlékedet élteti a köny,
Melyet drága hazánk egykori képe fakaszt.

Ez elégiákban nem utánoz Kisfaludy senkit, egészen a saját génuszát követi, nemzeti irányt vesz, verse ugyan classicus, de érzése és hangja magyar.

Egyénisége leghatározottabban jelenik meg dalaiban. Noha e dalok nem mindenike egyforma értékű s általában a Kisfaludy költészetének fényes oldalát nem annak a műdalnak művelése teszi, melynek terén Kölcsey oly szép érdemeket aratott, mégis becsesek azok az érzület őszintesége, a lelki állapotok hű tükrözése által, s e mellett könnyed verselésök által is kellemesek. Egyik románczos jellegű költeményében, a *Honvágyban*, a hazájából távozó vándort kíséri képzelme, kinek honvágyát az idegen föld minden bájai, kinálkozó örömei sem képesek elaltatni. *Lantos szerelmé*-ben keletkező szerelmét énekli meg ódai lendülettel. *Egy szó* cz. dala kedves és vonzó költemény a szerelmi esengés megragadó hangján; a *Rejtsd előlem . . .* kezdetűben (*Késő bú*) már bús sohajtsást fakaszt kebléből a szerelem. Ily bús érzelem, ily elégiai hangulat jellemzi más két dalát is: a *Kedves tájamhoz* címűt és a „Lakja zárja kedvesemnek . . .“ kezdetűt. Amabban a kedvelt vidéknek képe tűnik föl képzeletében, hol minden szerelmére emlékezteti, s távol e szép helytől boldogságot nem talál; a másodikban kedvese zárt laka előtt tűnődik s nyugtalan vágygyal keresi a távollévőt; az ő lángszemét sejti a bokor reszkető tüzén, de a tűnő napsugár fénye volt az; az ő szavát hallja a lomb között, pedig közeledtére a csalogány röpül el onnan; őt sejti egy mosolygó képben s örömmel kiált föl:

Ő az, ő az! nyájas arca
Mint pirul, mi égi szép!
Őt ölelni szállok arra,
Ah, de vérzik hő kezem —
Rózsza volt, és képzetimnek
Csak tüskéit érzem.

Az *Ohajts*-ban szintén egy kies vidék felé száll gondolata s reflexiója a lányka alakját idézi föl, kinek szerelmén képzelme kedvvel időz. Egyik legcsinosabb szerelmi dala az *Alkonyi dal*, melyet főkép a művészi szerkezet tesz maradandó hatásúvá, midőn a költemény kettős tárgyát, a természet szeretetét és a szerelmi vágyat egy képbe olvasztva tünteti föl:

S mint a fűzes ingó lombjain által
A holdnak ezüst világa ragyog:
A teljesülés szép álma felettünk
Még bájos alakban lengeni fog.

Nem jogosít föl bennünket e dalok száma, hogy Kisfaludyt nagyobb mértékben a szerelem dalosának mondhatnók; de azon néhányból, melyet irt, fölismerhetjük a szerelemnek majd boldogító, majd gyötrő érzetétől illetett kedélyt.

Kiváló oldalát képezik lyrai költészetének azok a dalok, melyekben az élethez fordul s igazi humorral itéli meg minden dolognak, törekvésnek, vagy elvnek valódi értékét. Két ilyen dala tanúskodik ez egészséges humorról s a költőnek a körülményeken bizonyos könnyűséggel fölülemelkedő szerencsés

egyéniségről: a *Vigasztaló dal* és a *Pipadal*. Az első arra int, hogy, ha a bölcsek figyelmeztetése daczára terved füstbe ment; ha az ősz tudósok állítása: „a szerelem vad tűz, súlyos igára tűz“, saját magukon igazolódik, s a „szép kegyetlen“ nem viszonz szerelmet; ha a „tanulj gazdálkodni“ elv mellett is üres marad erszényed; ha írói vagy vitézi lelkesedés daczára is más nyeri el a koszorút:

Itt a pohár! itt a bor!
Vigasztal ez mindenkor.

A *Pipadal* az eredeti magyar gondolkozásmód szülötte; alapeszméje a füst, mely nem más, mint az a józan egykedvűség, mely nem tudja affektálni a „fínyás“ izlést, szánakozva nézi a „porlelkek“ eviczkelését, túl teszi magát a kedély hasztalan nyugtalanításán, nem hódol a „tág tüdővel kürtölt“ hirnek, elriasztja a „pézsmán hizott; felfürtözött“ üres képet; de ha egy „szívcsereére kész“, nyílt jellemű, lelkes magyar közeledik, akkor így szól:

Sokat ugyan nem adhatok,
Legfeljebb egy dalt mondhatok:
De felcsapván jobbjjával,
Megkinálom pipával.

„Kisfaludynak magyarosabb dala a *Pipadal*nál nincsen“ (Gyulai Pál). Szatirai ere elmésen nyilatkozik néhány rövid rajzában — milyen pl. az Írói tanács is — és gúnyoló epigrammaiban. Ezutóbbiak egy részét az úgynevezett Xeniak képezik, melyekkel korának irodalmi gyarlóságait neveti, a saját drámáit sem véve ki. Szoros értelemben vett lyrai epigrammjai nincsenek.

Legfőbb érdeme a Kisfaludy lyrai költészetének s egyszersmind legörvendetesebb jele a magyar lyra új idejének a népdal művelése, a műdal alapján ugyan, de azzal a szándékkal, hogy a népies elem a műköltészet keretében mintegy megnemesüljön. Ez a törekvés az főkép, melynek sikere által Kisfaludy kortársait fölülmulta. Népdalaival nemcsak költőtársaira, hanem a közönségre is nagy hatást gyakorolt. A *Rákosi szántó*, *Szulőföldem szép határa* hangjok- és rytmusokért a későbbi nemzedék előtt is ismert és kedvelt dalok. Van ezekben a népdalokban érzélgés elég, a műdal technikája is érezhető némelyiken erősen, de az úttörés népies-nemzeti érzékre vall, s figyelemre méltó költészettörténeti lendület.

Elmondhatjuk Kisfaludyról, hogy ő sok tekintetben lyrai költésünknek is reformálója s különösen a nemzeti és egyéni költészet szempontjából tekintve irányadó, igazolva Gyulainak a Kisfaludy-társaság 32-ik közülésén róla mondott szavait: „a költőknek példát adott, hogy ne a mások visszhangjai legyenek, hanem szívökből, élményeikből irjanak“.

Az első, kit a Kisfaludy egyénisége magával ragadott, ki annak irányához szelid lelkülete bensőségével csatlakozott, s a kit Kisfaludy avatott

föl dalköltővé: *Bajza József* volt. Az ő lyrájának teljes kifejlődése ugyan az Aurora-kör második időszakára esik s költeményeinek legnagyobb része az általa szerkesztett Aurorában jelent meg, de a Kisfaludy Aurorájában részint egész neve, részint *B-za*, *B-A*, *B.*** betűk alatt közlött tizenhét dalával a kör lyrájának egyik főképviselője. Ezek a dalok: *Esthajnal*. 1823. — *Éjjel*. 1824. — *A holdhoz*. 1825. — *Borének*. *Fájdalmak*. *A szépekhez*. 1826. — *A fellegekhez*. — *A boldog pillanat*. *A mohácsi nap* harmadik századán. 1827. — *Epedés*. *Dal a vidékhez*. *Nellihez*. 1828. — *Megelégedés*. *A vihar*. *Az eltűnt ifjúság*. *A száműzött*. 1830. — *Szellemhang*. 1831. Költői szereplése *Esthajnal* cz. dalával kezdődik, melynek története szép világot vet költőjének szelid és szerény lelkületére s egyszersmind úgy a Kisfaludy működésének, mint a Bajza költői pályájának érdekes mozzanata. A költő attól tartván, hogy Kisfaludy kedvezőtlenül fog itélni költeményéről, barátjára, Toldyra, bizta a dal átadását, ki aztán — mint a Bajza fölött tartott beszédeben mondja — lelkendezve sietett a remény s aggodalom közt váró baráthoz e válaszzsal: „Ez a fiatal ember egyik elsejévé lesz dalköltőinknek. Ez a festés, ez az érzés, ez a nyelv sokat ígérő; az egész oly egyszerű s oly megható! Mondd neki, ifjú barátom, jöjön, hadd öleljem meg ezért az édes dalért!“ S Bajza e kis költeménye csakugyan kedves dalocska; az esthajnal szelid képe, az érzelem méla rezgése, a csermelyhabként szökellő rövid jambusi sorok kellemes arányú szakai festőivé teszik e kis dalt, mely egyszersmind azt is bizonyítja, hogy a Bajza dalainak egyik jelessége a forma szerencsés eltalálása és művészi kezelése. — A *Nellihez* cz. dala Kisfaludynak a „Rejtsd előlem . . .“ kezdetű dalára emlékeztet.

A sentimentalis hangulat föltűnő sajátysága Bajzának. Ez ugyan keveset von le költői érdeméből, mert egyéniségével van kapcsolatban, dalainak forrása pedig mindenkor a saját kedélye; de, úgy tetszik, mintha néhány dalában ok nélkül merülne e hangulatba, szándékosan keresvén azt, a mi búslakodásra hajló kedélyét némi fájdalommal illeti. Ilyen különösen *Éjjel* cz. költeménye, egészen a sentimentalizmus kifolyása. Először egy komor környezetet alkot képzelme: az estharang a messzeségbe halt, a tetőkön komor sötétség mereng, a költő egy sírkeresztnek romjain ül

Magányosan, miként a száműzött
Lakatlan tartomány kietlenében.
Mély volt a csend, szívrázó a sötétség:
Halkan rezegtek a sírok fölébe
Borúlt, nyugalmas árnyú cyprusok . . .

majd derengeni kezd a táj, halvány lepelben feltűnik az emlékezet, a költő egy fohászt röpít az „elhunyt kor“ után, s végül az egykori „rózsapálya“ anygala tűnik fel szeme előtt:

„Szent árnny! — hol, hol fogsz velem
Te egykor egyesülni?“ — Ő elázott
Arcczal fordult el s — a sirokra inte,
S ködpáráként az éjbe szétozolt.

Rokon e költeménnyel a *Fájdalmak* (Kesergés) cz. szerelmi elégiája, melynek mintegy párjául vehető *A holdhoz* című. Ebben a holdat tekinti barátjának, ki egykor nyájasan ragyogott a boldog párra, s most csendesen rezgő sugári „egy sírhanton halványlanak“ — az elhúnyt kedves sírhalmán. — Az *Epedés*-ben a borongó esti képet hangulatával köti össze; e kedves dalnak forrása a költő szerelmi vágya, azon levertségével a kedélynek, melyet a hasztalan epedés gondolata támaszt, mi csakhamar esengéssé válik, majd reménynyé, melynek teljesültén a bús esti kép is vidorrrá válik.

Két tárgyat ölelnek föl a Bajza dalai: a szerelmet és a természetet; amannak boldogsága után vágyódik, gyötrelmeit mélyen érzi; emezt egyedüli jötevőül, vigasztalóul tekinti — s azért olvasztja össze annyiszor e kettőt kedélyében. Így a *Dal a vidékhez* címűben, melyben azt kérdi a vidéktől, számára virul és mosolyg-e még, s ha nem: úgy fölold minden köteléket, mely eddig hozzá fűz; de hátha kedvese ott hervad a völgy alkonyán? . . . akkor a vidék még számára virul. A *Vihar* a természet és kedélye közti ellentétről szól:

Zúgó tengernél
Sziklán ülék,
Lelkembe' csend volt,
Szivembe' bék'.

A vihar kitombolja magát, föltűnik a szivárvány, s a mosolygó békepart; de a költő lelkében vihar dúl, szorongva kérdi:

Ki, ah, ki oltja
El e vihart?
S hol tűnsz fel, óh te
Szerencsepart?

E bánatos dalokhoz sorakozik még *Az eltűnt ifjúkor* is. — Szinte jól esik ez epedés közepette ily vidám kezdetét hallani a dalnak:

Mit nekem ti hír s szerencse
Tünedékeny álmai!

A *Megelégedés*-ben kiált így fel a költő; ez a dal kedélye alapvonásainak leg-hűbb tüköre. Nem hullámszerű e kedélyben heves és nagy indulatok, csak a csendes fájdalom, vagy a csendes öröm számára van hangja; s ha a barátság, szerelem és természet boldoggá tehetik, vívjanak mások koszorúkért, hágjanak csillámló tetőre a „böcs“ címért, ő abban a háromban föltalálja minden örömét:

Egy édes baráti szózat,
Résztevő meleg kebel,
S fáim biztos ernyejében
A szép hölgynek hív ölében

Elfolyt csendes, boldog óra
Istenek közé emel.

Egy lyrai epigrammján, a *Szellemlhang*-on is az a gyöngédség ömlik el, mely érzéseit általában jellemzi s mely — bár nagyon hasonlókká teszi költeményeit az üvegházi növényekhez — dalait kedveltekké tette, úgy, hogy abban az időben a „honi szépek“ Bajzának s a vele rokon Kőlcseynek dalait énekelték legörömostebb.

Bajza sokoldalú s termékeny lyrikussá nem válhatott soha, mert kedélyének hangulata nem változatos, motivumai kevesek: a szerelem és a természet, ezek is többnyire egymásba olvadva, mint az Aurora lyrikusainál általában. Olykor a barátság számára van egy-egy hangja, néhányszor hazafiúi érzelmeit szólaltatja meg. Termékenysége legalább is egyhangúvá tette volna, a minek jelei így is érezhetők. De éppen, mert kedélyéből indult ki mindig, válhatott mindenek fölött dalköltővé. Dalainak nagy részével együtt hazafias költeményei is az Aurora második időszakába esnek. Nem lelkesítő dalok, nem erősebben kifakadó ódák ezek, hanem a jellegét állandóan megőrző csendes kedély érzései, s ha néha föl-föltör bennök egy szokatlan hang — az elkeseredés vagy erősebb fájdalom nyilatkozása — hamar lecsendesíti azt az uralkodó elégiai hangulat. Ez a jellemző elegikus természet még „legrealisztikusabb“ darabjában, a *Borének*-ben is föllelhető, mely dythyramb ugyan, de „megcsendül benne a sirva-vigadás elégiája“. (Névy: Emlékbeszéd B. J. fölött.) A *Száműzött*-ben idegen helyzetet tár ugyan föl a költő, de a száműzöttnek hazája iránti érzelmeit oly hiven ecseteli, a hogyan csak az képes, ki maga is éppen úgy érez.

Az Aurora lyrájának harmadik főképviselője, a kit Petőfi Hugónál nagyobb lyrikusnak ítél: *Vörösmarty*. Valóban, Vörösmarty, kinek „hatalmas inspiratója a didaktikus irányú elmélkedésektől az epigrammokig mindenre kiterjedt“ (Kemény Zs. Emlékbeszéd), semmiben sem oly nagy, mint lyrájában, mely költészetének harmadik korszakára esik ugyan, de erős lyrai hajlama és ere már első darabjaiban föltetszik, drámáiból kiérzik és az epikuson is gyakran erőt vesz. A nemzeties irány Vörösmartyban érte el tetőpontját. Lantján, kevés kivétellel, két érzés szólal meg: a hazafiság és a szerelem; emennek 1830-ig majd minden dala a keblét annyi fájdalommal eltöltő első szerelméről szól, amaz a régi dicsőség századain merengve, vagy a „tehetetlen kor“ szomorú képéhez fordulva, keblének állandó érzése, egész költészetének alapja s őt mindenek fölött a hazaszeretet költőjévé teszi. Az Aurora-kör irányán belül — amennyiben minden nagy költőről mondhatni ezt — egy külön irány képviselője s az igazi költői nyelv megteremtője. Ő is, mint Bajza, az Aurora második időszakában lép lyrai költészetének magaslatára. A Kisfaludy Aurorájában, az epigrammokat és népdalokat ide számítva,

összesen 19 szorosán vett lyrai költeménye jelent meg: A szánakodóhoz 1824. — Sejtés. A fellegekhez. A tünődő. 1825. — Kis gyermek halálára. A szép leány. 1826. — Kérelem. 1827. — A magyar költő. 1828. — Zrinyi. A haldokló leány. 1829. — Forgósziel megy út közepén . . . Ez a csárda nevezetes . . . kezdetű népdalok. A csermelyhez (ez és az előbbi két dal. *Csaba* álnévvel). K. M.-hoz. 1830. — Mohács, Sziget, Zrinyi epigrammok. Szép a fekete szem . . ., Szép a kék szem . . . népdalok. 1831.

A *Szánakodóhoz* címűben a szerelem kétségei és reményei közt hullámzó kedély szólal meg s utolsó soraiban a reménytelen szerelem fájdalma csendül. E fájdalom előérzete hangzik a *Sejtés* cz. epigrammban is. A *Fellegekhez* címűben egy még gyötrőbb kétség búsitja lelkét, mely reményeitől is készül megfosztani; a *Tünődő*-ben meg már a teljes reménytelenség elégiája hangzik, bús reflexiókkal szerelmének eltűnt reményeiről:

Nincsen már nekem vezérem,
Nincs hajómnak csillaga,
Mely felém a szép egekből
Oly szeliden ragyoga.

Hol körülé bájsugárral
Új reménység terjedett
S szép szerelmem édes álma
Hajnalodva repdesett.

Erről a költeményről mondta Bajza, hogy „a ki oly darabot ada, mint a *Tünődő*, méltó a tiszteletre, a nemzeti tapsra“. (Gyulai. Vörösm. életr.) Eléggé ismeretes, mennyire mély nyomot hagyott Vörösmarty kedélyén első szerelme, mint járt az előtte folyton rezgő fény gyanánt még epikai műveinek írásánál is, midőn azokban oly gyönyörrel áldoz e szerelem emlékének. A *Szép Leány* és a *Csermelyhez* címűek ebből a szerelemből vették eredetüket.

A *Magyar költő* elégikus rajzában a költő maga az a bús alak. Szűkös anyagi helyzete adott okot e költemény írására, melyben a mindennapi dolgok behatása alatt álló kedélyhangulatot azzal a két motívummal nemesíti meg és emeli költőivé, melyek egyéniségének állandó vonásai: a multba merülő hazafiúi érzéssel és a reménytelen szerelemmel. — Vörösmarty lyrája örökké szép emléket hagyott ama viszonyról is, mely őt az életben egyesekhez közelebb hozta. Ezek közül két költeményt mutat föl az *Aurora*, egyik a *Kis gyermek halálára*, másik a *K. M.-hoz* című. Amazt a Percezel családnak egy korán elhunyt tagjára írta, s lyrai hírnevét ezzel az elégiával alapította meg. Gondolatok, hang, nyelv és forma együtt véve emelik e költeményt a magyar elégiák legszebbjei közé. Esméje az, hogy a halál, míg szenvedéseink közepette nem óhajtjuk s örömeink miatt nem rettegjük, csendes és könnyű elalvás. Költeménybe öntött sirbeszéd, mely, mig szent

tisztelettel áldoz a fájdalomnak, észrevétlenül a leggyöngédebb vigasz balzsamával hinti be azt. — A *K. M.-hoz* című kedves, naiv hangú dalocskát Klobusitzky Matild számára írta, ki a Kisfaludy és barátai életében oly nevezetes emlékü Bártfay család egyik tagja volt.

A népies elemet Vörösmarty is azon törekvéssel karolta föl, mely a nemzeties iránynyal együtt jár, s noha népdalai épen úgy, mint a Kisfaludyéi, több tekintetben műdalok inkább, mint népdalok, a népéletből vett genre-képei által tovább vitte a népiest, mint társai. Általában Vörösmarty, a ki — Kemény szavait idézve — „az Olympot minden isteneivel és egész munkakörével együtt kiküszöbölte költészetünkéből“, egészen az Aurora-kör híve s irányának költői géniusza hatalmas erejével teljesen önálló képviselője, szokatlan nagyságban kiemelkedő alakja.

Kisfaludy, de főkép Vörösmarty az alanyi költészetet az eddig divó tárgyitalan érzelmek, távoli ideálok, szenvelgett fájdalmak köréből kivonva, közelebb vitték a valósághoz, az életnek és a kedélynek őszintébb kifejezőjévé tették; lyrájok iránya sokkal határozottabb jelleget öltött, hogysen a Kazinczy-iskola darabjaival szemben uralkodó irányul fölismerhető ne lett volna. Igaz ugyan, hogy a Kazinczy elvont classicitását emlegetve, az Aurora fiatalabb költőinél viszont a néha-néha túlozó érzelmességen akad meg figyelmünk, de az már határozottan az Aurora-kör lyrájának válik dicséretére, hogy a nemzeti szellemet és a költészetet közelebb hozta egymáshoz. *Kölcsey*, a kit Toldy az „érményesek“ egyikének mond, talán leghivebb kifejezője eme borongó, vagy álmadozó érzelmességnek s e mellett a nemzeties szellemnek. Összesen 26 költeménnyel gazdagította a Kisfaludy Auroráját. Noha van néhány darabja, melyeken a Kazinczy-iskola szelleme érezhető, minők: Az ideák, Chlóéra, Háladal, egészben mégis az érzelmes német lyra hatása alatt áll s teljesen a romantikusok közé tartozik. Kölcsey a modern dalnak költészetünkben egyik kitünőbb képviselője, s ódait sem a classicitás, mely Berzsenyiben érte el tetőpontját, hanem ez a modern hang és íz jellemzi. Dalainak tárgyát többnyire az élet szemléletéből származó elvontabb eszmékből, elvekből és az álmadozó szerelemből veszi. A műgond és külső csin legrövidebb dalain is szembetűnő; nyelve színekben, képek-, jelzők- és hasonlatokban gazdag, s elmélkedő természete a legegyszerűbb gondolatot vagy tárgyat is kiszélesíti. Példa erre a *Tanács* című rövid költeménye. Bölcs gondolatok, választékos nyelv és forma teszük széppé az *Élet* című költeményt is, mely azt az elvet hirdeti, hogy éljünk, ha búban, ha örömben is, mert „nincs élet a felhők körében“. A *Remény és Emlékezet* a múlt és jövő helyett a jelennek fölkarolására tanít.

Szerelmi dalai ábrándozók, többnyire az epedés, ohajtás, vagy a lemondás hangján. Az *Ohajtás* és „Kertemre szeliden az estve leszáll...“

legszebb szerelmi dalai közé tartoznak. A *Viola*- és *Elválás*-ban a lemondás hangja szólal meg. A *Zápor* románcznak van nevezve, noha tárgya valójában nem esemény vagy kép, hanem csak az esemény által fölkelített lyrai hangulat; maga a költemény inkább a helyzetdalok közé sorozható. Egy rövid bordal is jelent meg Kölceytől az 1829-iki Aurorában *Bor király* címmel, mely a szerelmet és bort magasztalja ugyan, de inkább csak a pillanatnyi fölhevülés nyilatkozása, s nem is látszik oly természetesnek, mint a minő ily daloknál a kedély közvetlen hangja szokott lenni. Általában Petőfiig minden tekintetben sikerült bordalunk nincsen.

Kölceynek művészi szerkezetű, gondos és többnyire diszes nyelvű, de tárgyaltalan érzelmeket, túlhajtott tépelődést föltüntető dalai mellett sokkal inkább beillenek az Aurora darabjai közé hazafias ódái. Ezekben a magyar dicsőség multja felé fordul s a hazaszeretet szent érzelmével, tiszteletreméltó fájdalommal tárja föl a különbséget a mult és a jelen között. Ilyen költeménye már az 1822-iki Aurorában jelent meg *Andalgások* címen; elégiai természetű, bús hangulatot keltő, mert a magyar hazában andalgó mindenütt csak szomorú emlékekre talál, nem úgy, mint más, boldogabb hazában. A „Rákos, bolyongék partjaidon . . .“ kezdetű alkai ódájában a jelenhez fordul s a süllyedő kor erkölcstelensége miatt sohajt. Ez óda tárgy-, alak- és hangra nézve a Berzsenyi hatalmas ódájával rokon, de annak erejével nem mérkőzik. *Zrínyi éneke* (1831) és a *Hymnusz* (1829) az a két költeménye Kölceynek, melyekért a hazaszeretet nagy költői közé illik. Nem a Zrínyi fájdalma az, mely a Zrínyi énekében fölhangzik, hanem a költőé, ki a multnak egyik legdicsőbb alakját idézi föl, hogy a vád, melylyel a korcs nemzedéket sujtja, annál hatalmasabb legyen. Szerkezetének szépségét a kérdések és feleletek váltakozása teszi; amazokban az ősököt, a dicső kort magasztalja, emezekben a süllyedő jelen ellentétét állítja szem elé s a reménytelenség hangján végzi énekét:

Vándor, állj meg, korcs volt anyja vére,
Más faj állott a kihuny helyére,
Gyöngé fővel, romlott, szívtelen;
A dicső nép, mely tanult izzadni,
S izzadás közt hősi bért aratni,
Névben él csak, többé nincs jelen.

A szebb napoknak, a letűnt jobblét korának hübb ecsetelője nincs, mint a fájdalom; s magyar költő alig adott még oly hű képet a nemzet multjáról, mint Kölcey a *Hymnusz*-ban. Ez a költemény a magyar nemzet története, dicsőségével, bűneivel együtt; s mert ily nagy mult után a nemzetnek joga van élni, s mert bűnei után tud érezni bánatot is, azért a költő — hazaszeretetének egész nagyságát öntve Hymnusába — az engesztelődés imává teszi költeményét, mely imája lett a nemzetnek is.

A Kazinczy-iskola költőinek sorát az Aurorában maga *Kazinczy* kezdi meg mindjárt az első kötetben (1822) két költeményével: *A tanítvány* és *A szabad Erdély*; azután egész 1828-ig nincsenek tőle darabok, 1828-tól 1831-ig újra tizenhárom epigrammot és négy költeményt közöl: Izéhez, A múzsához, Jövendölés és A Lengeséghez. Kazinczyt inkább csak az a viszony, mely közte és az őt mindig tisztelő fiatalok közt vala, indította arra, hogy az Aurorától ne vonuljon vissza egészen; meg az a természetét képező élénk érdeklődés is, melylyel a magyar költészet fejlődése iránt mindenha viseltetett. Azért jobbára epigrammokat adott, mint a melyek egy almanach különböző irányú darabjai közt is leginkább helyet foglalhatnak; s ha figyelembe vesszük, hogy Kazinczy az epigrammokban volt legkitünőbb, úgy darabjaival csak növelte érdemét az Aurorának.

Kiválóan epigrammköltője volt az Aurorának *Vitkovics*, de dalaival és népdalaival egyébként is illő helyet foglalt el ott. Két óda, egy dal, tiz népdal (Danák és Dalok) és 74 epigramma jelent meg tőle. Kedélyes költő, ki érzelmeinek és gondolatainak enyelgése közé sok szellemet tud vegyíteni. Egyik ódája *Az agyonlőtt férj*-re szól, tréfás hangulattal, a másik Balaton-Füredhez való vonzalmát fejezi ki. Dala, *A boldog férj*, vidám hangú dalocska. Népdalaival azok közé sorakozott, kik a népies elemet a nemzeties irány öntudatosságával és egész buzgalommal karolták föl. Vitkovics törekvéseit ezen kívül még az is emeli, hogy ő a szerb népdalokat is megismertette költészetünkben. Egyik-másik népdalában hiányzik ugyan valami a természetességéből, de érzéke van a népies iránt s a hangot is eltalálja sokszor. A mi epigrammáit illeti, noha mind a görög vagy lyrai, mind a Martiál-féle epigrammot művelte, mégis oktató hajlama és szellemessége inkább az utóbbihoz vonzotta, s ebben adott jelesebbeket.

A Kazinczy-iskola hatását Vitkovicsnál inkább érezteti *Szentmiklósy*, a ki „oly kiváló tehetség volt, a minő költőink közt kevés, de -- mint Bajza megjegyzi -- vagy körülményeinél fogva, vagy szándékosan, működése nem volt arányban tehetségével“. Összesen 25 lyrai darab jelent meg tőle az Aurorában, ezek közt két antik dal, öt műdal, három mese, tizenöt epigramma és gnóma. A Kazinczy irányára vallanak különösen következő dalai: A pillangóhoz, Lollihoz, A kedveshez és az *Ábrándozás* cz. sonett, melyekben az áradozó nyelv a gondolatok színét csaknem elhalványítja. Szentmiklósy is egyike jelesebb epigrammköltőinknek s különösen gnómákat irt nagy kedvvel, azért zokon is vette Bajzának a gnóma ellen az Epigramm Theoriájában tanúsított némi ellenszenvét.

Szemere Pálnak, a kiválóan sonett-költőnek kevés darabja jelent meg az Aurorában; három sonett: Echo, A boldog pár (1822), Bájviola (1829) — és egy rövid dal: A Tavaszhoz. — A *Bájviolá*-ban a hervadó viola bús

panasza nyögdel. Annnyiban érdekes e sonett, hogy nyomban utána következik *Képlaki Vilmának*, Szemere nejének sonettje: *A bájviólához*, feleletül az előbbire, s a költemény alatt ez a megjegyzés olvasható: „Ezen lelkes asszonynak, Szemere Pál hitvesének, hattyúdala (megh. márcz. 26. 1828). Képlaki Vilmától még egy darab, *Vigasztalom*, jelent meg az 1822-iki kötetben.

Az Aurora másik költőjének, Dukai Takács Juditnak, két dala jelent meg: A beteg Malvina (1822) és Három szép érzés (1825). A költői néven *Malvinának* ismert lelkes nő az akkor élő jelesebb férfiak nagy részével és a költőkkel baráti viszonyt folytatott; e barátságot örökítette még néhány költeményében; így *A beteg Malvina* is a barátságának van szentelve. Különben maradandó becsű költeményeket nem hagyott hátra, s a mellett, hogy érzései sokszor affectáltak, a költői nyelv sem igen volt hatalmában. Bánóczy József Kisfaludy Károly életrajzában ily hasonlattal jellemzi Takács Juditot: „Mint mikor vidéki kis városban nőt látnak lóháton – oly föltűnést keltett Takács J. nehézkes és idomittatlan pegazusán!”

Kis János és *Berzsenyi* is csak egy-két darabbal léptek az Aurora költői közé. Amannak az *Aurorához* cz. szózatán kívül még két kisebb dala jelent meg: *Az idő eljár* és a *Mimihez* című, ama szelíd érzés hangján, mely a Kis költészetét jellemzi. — Berzsenyitől a következő darabokat hozta az Aurora: Felsőleges királyunknak Keszthelyre várátásakor (1824), óda, Szilágyi, A víg Chloe és A poéta (1825). — *Szilágyi* alkaei óda, a Szilágyi boszús haragjának visszhangja; irányát és eszméjét a költemény címéhez tett jegyzés mondja el: „Fékül s rettentésül hazánk pártoskodó feleire, mily érzéseket sugallt az akkori villongó idők lelke“. — A *Víg Chloe* a földi örömeknek örvendő Chloe dala, a reflexiók miatt elég hosszú költemény, melynek eszméje a jelenlét élvezete:

Nem álmodni, hanem élni
Illik e szép világon:
Méh-ajakkal mézet lelni
Lehet minden virágon.

Egyik hervad, másik nyílik,
Mindenik csak tünemény;
Annak nyílik a legszebbik,
A ki szabad s víg, mint én.

Verselése magyaros; de a költeményből hiányzik a könnyűség és rövidség, mely a dalnak főkelléke. Különben is Berzsenyi költészetének leggyöngébb oldalát a szorosan vett dalok képezik.

Döbrentei és *P. Theurewk József* is csak egy-két darabbal foglalnak helyet Aurora költői közt. Amannak költeményei: Laurához. 1822. — Veszteség. 1823. — Phantasia. 1823. — Huszárdal. 1826. — A lebegő ideák.

1828. — P. Thewrewk kilencz epigrammot és egy Uj szerelemcsillag czimű sonettet közölt.

Helmeucz az *Aurora énekére* cz. sonettben az Aurorát magasztalja; ezen kívül két eredeti költemény van még tőle: Harczszózat és Vándor idegen; továbbá négy fordítás: Az Ideálok és A patak mellett, Schillertől, Dal a távoból, Matthisson után és a *Dies irae* fordítása, melyhez Kisfaludy azon észrevételt csatolja, hogy „méltónak itéli közleni, mind hivsége, mind metrikai érdemére, s ennélfogva énekeltethetési alkalmasságára nézve“. A *Dies irae* fordítása előbb Makárytól jelent meg a 24-iki Aurorában, mely világosabb nyelvezetű, mint a Helmeuczé, kinek kifejezései sok helyt erőltetettek, p. o.

Mely iszony lesz e nap mentén,
A birónak megjelentén,
Mindenről nagy számveendtén!
Irott könyvet felveendik,
Benn mind, honnan fogytí rendig
A világ ültetendik . . . stb.

Mint Toldy is megjegyzi, az Aurorának egyik „szaporább“ költője *Szenvey József*. Valóban, úgy költeményeinek számát, mint tárgyainak és a formáknak változatosságát tekintve, egyike a legbuzgóbbaknak s egész működése a költészethez és — mondhatni — az Aurorához való hű ragaszkodásáról tanúskodik. Összesen 33 kisebb-nagyobb költemény jelent meg tőle az Aurorában; sonettek, elégiák, ódák, dalok, tanító irányú költemények, epigrammok és fordítások. Költeményeinek hangulata változatos, néha mély érzelmre mutat, máskor vidáman enyeleg, sőt egy-egy csintalan képre is fölhevja a figyelmet; a forma iránt érzéke fogékony, nyelve nem annyira mesterkél, mint sokaké, kifejezései szabatosak, sokszor pedig egészen költőiek. Szenvey, ha nem illik is reá a „nagy költő“ neve, egyike azoknak, kik — az Aurora lyrájáról szólva — figyelmet érdemelnek. Ódái közül A bölcs fejedelem, Hazámhoz, Az igaz magyar leány modern ódák; Vigasztalás saphói. A *bölcs fejedelem*-ben ekként jellemzi a fejedelem nagyságát:

Sok fejedelem érczempléken
A hiú név odaholt,
Csak azé nem, a ki székén
Bölcs, igaz és kegyes volt.

E költeményét az 1825-iki Tudományos Gyűjtemény XI. kötete azok közé sorolja, melyek „főtekintetét érdemelnek“, — s „mivel — úgymond — ezen költemény igen szép, azt annak idejében fogjuk közölni, most csak e verseket iktatjuk ide“ — s mutatványul két szakot közöl. Elégiái közül a *Búsongó* egyike az Aurora legszebb költeményeinek; mély érzelm, igazi elégius hang, költői nyelv s ügyes verselés jellemzik. Dalainak hangulata

rokon elégiáival; ezekben is az epedés és bizonyos leverő nyugtalanság a motívum; de nem merül czéltalan érzelésbe, hanem vigasztaló gondolatot keres; így a *Vigasztalás*-ban a hit nyugtatja meg. Csak abban nem tud megnyugodni, hogy egykor minden szépnek és kedvesnek el kell mulnia, így *Phantasia* című panaszos dalában:

A gyermek édes álma,
Az ifjú gyöngy szerelme,
Mind a tavasz kegyelme —
Egek, miért mulandó?

Oktató irányú költeményei: *A czáfolhatatlan*, meglehetősen száraz elmélkedés és üres gondolatjáték az egymással ellentétes dolgokról: *Élés a jelenvalóval* azt az eszmét hirdeti, hogy éljük a jelennek ránk mosolygó kedveit, mert:

Ki mit önként elszalaszt,
Nem bájolja vissza azt.

Egy másikban, *Jóbarát intése barátjához*, a nők iránti tiszteletre, de egyúttal ovatosságra inti barátját; a *Naphoz* címűben magasztalva a nap áldásait s vonatkozással az ember reggelére, delére és alkonyára, hasznos életre s főkép hazaszeretetre int — végre a *Forrás*-ban a csermelylyé, patakká, folyóvá vált s később a tengerben szabaddá lett forrás képében az életet allegorizálja. Szenvey, mint látszik, szívesen hajlik az oktató irányra, s ennek oka elmélkedő hajlamában van, mely elégiái- és dalaiból is kitetszik. Sonettjei: Pompejusz, A boldog férj, A temetőben andalgó és Mesefejtés, melyek közül az utóbbi és A boldog férj tréfás tárgyúak. — Schillertől a következő öt költeményt fordítja: Ének a harangról, Görögország istenei, Schiller barátaihoz, Az élet vezérei és Asszonyok érdeme.

Guzmics Izidor négy költeményével tartozik ide: Örömének, Pannonia panassza, Valódi barát és Barátság ereje.

Töltényi Szaniszló egyike az „új erőknék”; maga elismeri, hogy Kisfaludy fejlesztette ki költői tehetségét. Később fölhagyott a költészettel és Bécsbe ment orvosnak. (Bánóczy: Kisfaludy K.) Toldy szerint „emlékezetes arról, hogy első támadta meg nyilván a classicisták és érzeménysesek idegenszerű kifejezőmódját”. A költői nyelvnek azonban nem mondhatni, hogy — szintén Toldy szerint — urává lett; mert Bakony és Pozsony cz. költeményeiben különösen hangzanak az eféle kifejezések: „Poklokra süllyedt *barlangid sötétén* találok én *egem sugárait*” — vagy: Kit *pólyadal* gyanánt a tenger *zúgzatával*” stb.; vagy: „Düh *lángza dermedő mellyedből*”, vagy: „*Dunának ágymedrén* új Táttra *bérczülend* . . . stb.

Makáry Toldy szerint egészen a Kisfaludy Károly utánzója; az Auro-rában közölt darabjai: Panasz, Az egészséghez, Remény és jövőendő, Vig

szív, „Dies irae“, Egy leányka éneke, Kertészdal, Az elszánt és Zephirhez. A költői nyelvet illetőleg Makáry sem tartozik a szerencsésebbek közé.

Czuczornak az 1830-iki Aurórában három csinos dala jelent meg: Pirulj hajnal, pirulj . . ., A kezdődő szerelem és Az alvó szép; a költemények alatt csupán Cz. betű van.

Toldynak (Schedel és Sédel nevekkkel) négy lyrai darabja van: Stuart Mária, 1822.; Az elhagyott, 1828.; A kegyeshez, 1827.; Katona-dal, 1827.

Kovacsóczy, ki később maga alakított egy rövid ideig élő kört a fiatalabb írókból Kisfaludy ellen, csak egyetlen költeménnyel lépett föl az Aurórában, a Habozás című sonettel (1823).

Kisfaludy Sándornak is van négy darabja: A szépnemnek hatalma, Férjválasztás, Magyar nemzeti ének (1822) és Barátság és szerelem (1823).

A főrangúak közül öten sorakoztak az Aurora költői közé: gr. *Dessevffy József*: Vers és csók, A Vénuszok; gr. *Majláth János*: Országunk czimere; gr. *Gvadányi József*: Bucsú a hadi élettől; gr. *Ráday Gedeon*: Valáshoz, sonett, — tevékenyebben csak gr. *Teleky Ferencz*, kitől hét költemény jelent meg: Orvosomhoz, Csatadal, Hattyúének, Géniuszom szavai, A boldogság vágya, tanköltemény, Éjjeli álmadozásom és A szerelemhez.

Katona József utolsó verse is, „melyben szenvedélyes lelke csalódását kesergeti“ (Bánóczy), az Aurórában jelent meg 1822-ben, s ennél több darabot nem is közölt vetélytársa almanachjában. Költeményének czime: *Vágyam*:

Hol vagy, fenrepeső szép pillangója velőmnek,
Mely még egy Pegazus szárnyait is nevetéd?
Oh hol vagy, kecscesel teljes szilaj indulatimnak
Hasztalan izzadozó mennyei Tantalusa?
Nemde világok, idők nyúlnak beverészve tömötten
A cél közt s közted, vak here Vágyakodás?
Gyermeki bábok után kacsalódó képezet! egykor
Csillagokat sietél egybeölelni: mi lett?
Dölyfös kedvesnek csak az egy mosolyogva kiejtett
„Nem“ szava feltátott sirodig elkanyarít.

Az Aurora egyéb lyrai darabjai alatt még a következő nevekkkel találkozunk: Szathmáry, Vándorfy, Kis Lajos, Balla, Debreczeni Bárány Ágoston, Thaisz, Vay Abrahám, Szeder Fábián, Komjáthy Horkovics József, Edvi Illyés Pál, Német, Náray, Szendey, Vásárhelyi János, Debreczenyi, Szentilonay, Mericzay, Fenyéry, Besze, Hrabovszky, Mike, Tessedik Ferencz, Kovács Tamás, Fáy András, Horváth Endre, Jakab, ifj. Kapuy Károly, Nözséry, Kovács Pál, Otrágyi, Fogarasy, Budai — kik többnyire csak egy-két darabot adtak s többen közülök az irodalom más terén vagy a költészet más nemében nevezetesek. Néhány lyrai költemény alatt csupán egy betű, vagy épen csak egy * van. Az 1828-iki kötet hozza Vitéz Túri

György Énekét 1648-ból; Virág Benedek egy népdalt közül, az 1830-ikiban pedig Pintér András a „Cserebogár sárga cserebogár“-t közli.

*

Az Auróra lyrikusai a lyrai költészet célját a pusztá idealizmustól közelebb hozzák már a réalishoz, de tárgyaikat még nem veszik mindig a mindennapi élet köréből s a valóságot — a költészet eszményítő föladatán kívül is — bizonyos ünnepies színbe öltöztetik. Eszméiket azonban mindig a jelen szolgáltatja, s ha a múlt felé fordul is tekintetük, a hon régi nagyságát emlegetve, az a céljuk, hogy a jelenre hassanak. Lyrájokon sokszor zendül meg a hazaszeretet, sőt azt mondhatjuk, hogy költészetüknek ez az alapja. Alig van költője az Aurorának, ki a hazaszeretet számára ne adna legalább egy-egy hangot, s éppen ezért lesz lyrájok kiválóan nemzeti. A haza után legkedveltebb tárgya az Aurora költőinek a szerelem, a lyrai költészet e legáltalánosabb motivuma. Elégiákban és dalokban jelenik meg; hangja többnyire busongó, néha az érzelmesbe merül, mert legtöbbször az epedés, vágy és esengés szólal meg benne. Amaz érzékies vonásokkal, melyek az ujabbkori szerelmi lyrában gyakoriak, itt még alig találkozunk. Az Aurora dalaiból inkább az eszményi szerelem szava hangzik ki. A természet kebelén való mulatozás, az a szeretet, melyet a költők mindenkor tanúsítottak a természet, mint vigasztaló anya, mint az élet bajai közt ohajtott és keresett barát iránt, a szerelemhez mintegy keretül szolgál az Aurora dalosainál, legalább többnyire ez érzelemmel összhangban jelenik meg dalaikban. A barátság is megpendül itt-ott lantjaikon, leginkább a bordalokban. Elég számosak az oktató irányú költemények, epigrammák és gnómák is.

Nagyobb változatosság mutatkozik a lyrai fajokban. Leggyakoribbak az óda, elégia és a dal. Az antik óda mellett nagy kedvvel művelték e költők a nyugat-európai versformákban irt, modern ódát, a romantikához hiven. Az elégiák iránt való hajlamot a hon multja fölötti szemlélődés, meg a szerelmi epedés magyarázza meg; e kor költőinek különben is nagy hajlamuk volt a reflexiókra. Uralkodó műfaj az Aurora lyrájában mégis a műdal, melyet Kazinczy után Kisfaludy, Kölcsey, Bajza és Vörösmarty fejlesztettek tovább s nagyszámú követőikkel együtt egyszersmind magyarosabb színnel vontak be, közelebb jutván ezzel is a magyar népdalhoz, melynek határozottabb megjelenése is az Aurorának köszönhető. Ez időben kezdett már a figyelem a népköltészet termékei felé fordulni, s maguk a költők — Kisfaludy, Vitkovics, Vörösmarty — sikeres kísérleteket tettek a népdal-költés mezején. Az Aurora-kör második időszakában főképp Czuczor volt e tekintetben szerencsés, kinek népdalai közül nem egy terjedt el a nép között is.

Határozott érdeméül tekinthetjük az Aurora költőinek, hogy a vers-

alakokban nagy ügyességet, azok művelésében szép buzgalmat fejtettek ki; a legegyszerűbbtől a legművészeibbig a versalakok sokszerű változatával találkozunk az Aurorában. A classicusokkal szemben a nyugat-európai formákat fogadták be, melyeket aztán Vörösmarty emelt művészi magaslatra. A legnehezebbek egyikét, az ottava rímát, már Kisfaludy alkalmazta ügyesen. Kiválóan kedvelt volt a sonett, s néhányan, mint Szemere, Vándorfy, Balla, úgyszólván sonett-írókul szegődtek az Aurorához, mintha e műfajt — mint Gyulai mondja — oly költők számára találták volna föl, kikben több a művészi gond, mint a költői phantasia.

Az Aurora költőinek nyelvén a nyelvújítás hatása érzik. Csakhogy a mi a Kazinczy kitűnő izlésének sikerült, nem sikerült mindig az Aurora költőinek; gyakran keresik a szót, olykor erőltetetté, mesterkéltté, áradozóvá teszik a nyelvet; sőt nem ritkán érthetlenné lesznek. Még a Kisfaludy nyelvén is vehető észre némi határozatlanság. Bajza meg éppen egyhangúságot árul el a színezésben; gyakoriak nála a hibás szófordulatok és összetételek, kifejezései közt idegenszerűek is akadnak. Kölcsey nyelve szép, de mondásai néha üresek, s nem idézik elő azt a hatást, mely egy-egy eltalált szótól vagy mondattól függ. Szemere s különösen a sonett-költők esnek abba a hibába, hogy nyelvök nem mindig tud alkalmazkodni a versforma kimértiségéhez, túlzottá s mégis erőtlenné lesz. Efféle összetételek, mint: kertmagány, örömragyogló köny, a vigalmak enyhkara, bájkor, bájvidék, bájesttünemény, estlebel, gyönyörvidék, viránymező, csillámtető, rózsacsillám, kénykehely, lángideál, tavaszmeny, kénymalaszt, külfí (külföldi ifjú) stb. minden lépten-nyomon található. Üres, nem ritkán érthetetlen, vagy idegenszerű mondásokul ilyenek fordulnak elő: A távol elnyuló *reménykőd árjain . . . Édesded álmokat lihegzenek . . . S várt boldogsága eltűntén kétség szakad belé . . . S gyász van elvonulva rajtok . . . Arany ideálok keltek szűzen lángzó fejemben . . . Ligy himzetekben olvad a mező . . . S hogy ömledő idvezletét kiélje* hangokban ébred minden érező . . . A magyar sziv *arczbélyegét* nézvén *önbecstulajdonul* őszinteség s komoly *negéd lángérezetébe rokonul* stb. — Látnivaló ezekből, hogy nyelvök nem rendelkezett azzal a készséggel, mely varázsütésre ott terem a költő lelkében, mint a gondolat és érzelem hű szolgája; ezért kelle a keresettséghez folyamodniok. A költői nyelv Kazinczytól kezdve a Kisfaludy időszakának végeig fejlődést alig tüntet föl, sőt ez időszakot bizonyos szünetelés vagy talán várakozás jellemzi, előkészítőjéül a nyomban reá következő időnek, melyben Vörösmarty — lyrai költésének tetőpontján — a magyar lyra számára is megteremtí a költői nyelvet.

De Kisfaludynak, az aurorai irány kezdőjének, eme nevezetes tíz évi időszak vezérének, nem is a költői nyelvben van érdeme, hanem abban, a mihez a nyelv idővel úgyis hozzá idomul, a nemzeties irány kijelölésében s

abban, a mit az 1837-iki Aurorában Toldy mond el róla „Időszakok és koszorúk“ című cikkében: „Sok oldalú, gazdag szellemének ereje felkölté megint az elcsüggedt, vagy készantag elfordított, elszórt, megvesztegetett figyelmet. Új mezők nyitak a magyar lantnak, új élet keletkezett a szinpadon. A sokaság érze valamit, mit azelőtt nem; az avatott fölfogta őt és áldá. Elszántsága és ereje új kedvet s ösztönt öntének társaiba; biztatásai új bajnokokat nevelének az ügynek. *Az ő évtizede koronázza a multat s kezdője egy szebb jövőnek . . .*“ Az Aurora reformálta a magyar lyrát amaz ideál befolyása alól, mely Kazinczynak minden másnál inkább szemei előtt lebegett s a valóságtól oly messzire édesgetett, -- s ezáltal átmeneti korszakot képezett azon időhöz, mely Petőfi és Arany fölléptével a költészetet az étlettel, s főkép a magyar étlettel olvasztotta össze.

Pintér Kálmán.

II.

Tanári kar.

1) A rendes tárgyak tanárai.

Balácsi József, kegyes tanítórendi áldozó pap, rendes tanár, a VII-ik osztály főnöke, gymn. könyvtáros, az országos tanáregyesület rendes tagja; tanította a görög nyelvet a VII. VIII. -- és a német nyelvet a VI. VII. VIII. osztályban hetenkinti 17 órában. Tanárkodásának évszáma 15.

Bartek Lajos, kegyes tanítórendi áldozó pap, rendes tanár, a II-ik osztály főnöke, a természetrajzi szertár gondozója, a földrajzi társulatnak rendes tagja; tanította a magyar és latin nyelvet a II., a természetrajzot IV. VI. osztályban hetenkinti 18 órában. Tanárkodásának évszáma 2.

Diterle Nándor, kegyes tanítórendi áldozó pap, rendes tanár, az V-ik osztály főnöke, a kir. m. természettudományi társulat rendes tagja; tanította a latin nyelvet és természetrajzot az V. osztályban hetenkinti 8 órában. Tanárkodásának évszáma 9.

Janny László, kegyes tanítórendi áldozó pap, rendes tanár, főgymnásiumi hitszónok, az országos tanáregyesületnek rendes tagja; tanította a hittant a VI. VII. VIII., a latin nyelvet a III. osztályban és a görög nyelvet a VI. osztályban hetenkinti 17 órában. Tanárkodásának évszáma 14.

Lauch nep. János, kegyes tanítórendi áldozó pap, rendes tanár, a természettani szertár gondozója, a kir. m. természettudományi társulatnak

rendes tagja; tanította a német nyelvet a IV. V. a természettant a VII. és a mennyiségtant a II. és VI. osztályban hetenkinti 17 órában. Tanárkodásának évszáma 14.

Miklóssy Sándor, kegyes tanítórendi növendék pap, helyettesítő tanár, algymnasiumi hitelemző; tanította a hittant az I. II. III. IV. V. a magyar nyelvet a III. és a rajzoló geometriát az I. osztályban hetenkinti 16 órában. Tanárkodásának évszáma 1.

Nyilassy Károly, kegyes tanítórendi áldozó pap, rendes tanár, a III-ik osztály főnöke, a tört. társulat tagja; tanította a történelmet a IV. V. VI. VII. VIII., és a földrajzot a III-ik osztályban hetenkinti 18 órában. Tanárkodásának évszáma 3.

Pataky Imre, világi, városi rajztanár, polgári leányiskolai tanító, a rajziskolai tanszerek gondozója; tanította a rajzoló geometriát a III. IV., a szépírást az I. II. osztályban hetenkinti 6 órában. Tanárkodásának évszáma 13.

Pintér Kálmán, kegyes tanítórendi áldozó pap, rendes tanár, a VIII. osztály főnöke, tanári tanácskozmányi jegyző és az ifjúsági könyvtár gondozója, az országos tanáregyesületnek rendes tagja; tanította a magyar nyelvet és irodalmat a IV. V. VI. VII. VIII., a történelmet és pol. földrajzot a III-ik osztályban hetenkinti 18 órában. Tanárkodásának évszáma 10.

Roch Gyula, kegyes tanítórendi áldozó pap, rendes tanár, az I-ső osztály főnöke, az országos tanáregyesületnek rendes tagja; tanította a magyar és latin nyelvet, földrajzot az I., a német nyelvet a III. osztályban hetenkinti 19 órában. Tanárkodásának évszáma 13.

Sárgay Antal, kegyes tanítórendi áldozó pap, rendes tanár, a IV-ik osztály főnöke, az országos tanáregyesületnek rendes tagja; tanította a latin nyelvet a IV., a földrajzot és rajzoló geometriát a II., a mennyiségtant a IV. V. osztályban hetenkinti 20 órában. Tanárkodásának évszáma 10.

Szabó Xav. Ferencz, kegyes tanítórendi áldozó pap, a rendi növendékek tanulmányi felügyelője, rendes tanár, a mennyiségtani szertár gondozója, az országos tanáregyesületnek rendes tagja; tanította a görög nyelvet az V., a mennyiségtant a VII. VIII., a bölcsészeti előtant a VIII. osztályban hetenkinti 13 órában. Tanárkodásának évszáma 14.

Tóth Antal, kegyes tanítórendi áldozó pap, rendes tanár, igazgató; tanította a természettant a VIII., a számtant az I. III. osztályban hetenkinti 10 órában. Tanárkodásának évszáma 22.

Való Mihály, kegyes tanítórendi áldozó pap, rendes tanár, a VI-ik osztály főnöke; tanította a latin nyelvet a VI. VII. VIII. osztályban hetenkinti 17 órában. Tanárkodásának évszáma 33.

Zsigmond József, világi, gazdasági felső népiskolai és oklev. torna-tanító; tanította a testgyakorlatot az I.—VIII. osztályban hetenkinti 6 órában.

2) Felekezeti hittanárok.

Laukó Károly, az ev. egyházközség lelkésze, tanította az ev. vall. tanulókat osztályonként heti 2 órában. Az intézetnél tanárkodik 18 év óta.

Miculescu Joannitius, budapesti román plébános, szentszéki ülnök és ezidőszerint a kecskeméti gör. kel. plébánia administratora; tanította a gör. kel. vall. tanulókat osztályonként heti 2—2 órában.

Dr. Perle Ármin, főrabbi, tanította a mózes vall. V. VI. VII. VIII. osztálybeli tanulókat hetenkinti 2—2 órában. Tanárkodásának évszáma az intézetnél 2.

Schönwald Vilmos, magántanító, tanította a mózes vall. I. II. III. IV. osztálybeli tanulókat hetenkinti 2—2 órában. Tanárkodásának évszáma az intézetnél 2.

Szűcs Sándor, református segédlelkész, tanította a reform. vall. tanulókat osztályonként heti 2—2 órában. Tanárkodásának évszáma az intézetnél 6.

3) A rendkívüli tárgyak tanítói.

Dékay Lajos, VIII. oszt. k. r. n. p.; tanította a gyorsírást a haladóknál heti 1 órában.

Schindler Bernát, világi, magántanító; tanította a francia nyelvet a kezdőknél és haladóknál hetenkinti 2—2 órában. Tanárkodásának évszáma az intézetnél 20.

Szabados Géza, világi, zeneiskola igazgató-tulajdonosa, az ének- és zeneiskolai tanszerek gondozója; tanította az éneket és zenét mind a kezdőknél, mind a haladóknál hetenkinti 8 órában. Tanárkodásának évszáma az intézetnél 8.

Tonhaiser József, VIII. oszt. k. r. n. p.; tanította a gyorsírást a kezdőknél heti 1 órában.

III.

Előadott tananyag.

Első osztály.

Osztályfőnök: Roch Gyula.

Vallástan, hetenkint 2 óra. -- A hit, parancsok, ker. igazság, szentségek, szentelmények és ima. — Kézikönyv: „Közép katekizmus kath. tanulók számára“. Eger, 1861. — Tanár: Miklóssy Sándor.

Magyar nyelv, het. 5 óra. — a) Elbeszélő prózai és költői olvasmányok, különösen a népmesék, görög s latin hitregék és a magyar történeti mondák köréből. — Értelmes és kellően hangsúlyozott olvasás, az olvasmányok tartalmának szabadon való elbeszélése. Könyv nélkül tanult versek elszavalása.

b) Nyelvtan: A mondat- és beszédrészek, továbbá a fő- és mellékmondatok megkülönböztetése. Az alaktan; a szóképzés. — Kéthetenként egy írásbeli dolgozat. — K. k. Ihász—Majer „Magyar nyelvtan“. Budapest, 1882, és Tomor—Váradi „Magyar olvasókönyv“ I. r., Budapest, 1882. — Tanár: Roch Gyula.

Latin nyelv, het. 7 óra. — Összefüggő olvasmány alapján a név- és az ige-
ragozás fontosabb alakjainak begyakorlása. Az olvasmányokban előforduló szók elsajátítása szóbeli fordítási gyakorlatokkal. Hetenkint egy iskolai írásbeli dolgozat. — K. k. Bartal—Malmosi „Latin alaktan“. Budapest, 1880. Bartal—Malmosi „Latin gyakorlókönyv“. Budapest, 1880. — Tanár: Roch Gyula.

Földrajz, het. 4 óra. — Magyarország és a Földközi-tengert környező országok természeti viszonyai és helyrajza; városok és vidékek néprajza, terményei. — K. k. Brózik-Paszlavszy „Földrajz gymnasiumok számára“ I. r., Budapest, 1881. — Tanár: Roch Gyula.

Számtan, het. 3 óra. — A tízes számrendszer. A négy számolási művelet egész számokkal s tizedes törtekkel. — A tört mint hányados és viszony; közönséges törtekkel való számolás. A méter-mérték ismertetése; időszámítás. — K. k. Dr. Lutter Nándor „A mennyiségtan elemei“ I. r., Budapest, 1880. — Tanár: Tóth Antal.

Rajzoló mértan, het. 3 óra. — Planimetriai elemek. Pontok, vonalak és szögek fekvése és mérési viszonyai. A legfontosabb síkidomok, u. m. a három-, négy- és szabályos sokszögek, a kör tulajdonságai és alakítása. — Az idomok összeállósága, symmetriája, hasonlósága és terület meghatározása. A kerület tojásidomú s csigavonal szerkesztése. A mértani ékitményi rajzolás elemei rendszeresen haladó táblarajzok után rajzeszközökkel. — K. k. Landau és dr. Wohrab „Rajzoló geometria“. Budapest, 1882. — Tanár: Miklóssy Sándor.

Szépíráás, het. 1 óra. — Tanár: Pataky Imre.

Második osztály.

Osztályfőnök: Bartek Lajos.

Vallástan, het. 2 óra. — A ker. kath. anyaszentegyház szertartásainak értelmezése. — K. k. Némethy Lajos „A róm. kath. egyházi szertartások

régészeti és magyarázati kézikönyve.“ Budapest, 1882. — Tanár: Miklóssy Sándor.

Magyar nyelv, het. 5 óra. a) Elbeszélő prózai és költői olvasmányok. mint az első osztályban.

b) Nyelvtan: Az igeidők és módok begyakorlása. Szóképzés. Határozók. A különféle mondatok taglalása, a kisebb körmondatokkal bezárólag.

c) Kéthetenként egy írásbeli iskolai s azon kívül házi dolgozat. Az olvasmányoknak rövid kivonatos elmondása, többször leírása és rövidebb költeményeknek elszavalása. — K. k. Ihász-Majer „Magyar nyelvtan“. Budapest, 1882. és Tomor-Váradí „Olvasókönyv“ II. r. Budapest, 1882. — Tanár: Bartek Lajos.

Latin nyelv, het. 7 óra. Az igetövek megkülönböztetése, cselekvő, szenvedő és álszenvedő igék ragozása. Tőváltoztató és hiányos igék. Nemi szabályok. Összefüggő olvasmány alapján a fő- és mellékmondatok megkülönböztetése. Perfectum supinum és szóképzés. Szócsoportok. — Hetenként egy írásbeli iskolai dolgozat. — K. k. mint az I. osztályban. Tanár: Bartek Lajos.

Földrajz, het. 4 óra. — Ausztria tartományainak leírása után Európa többi országainak, valamint a vele összefüggő világrésznek — Ázsiának — továbbá Afrika, Amerika és Ausztráliának, természeti viszonyokon alapuló leírása, népeinek e viszonyokkal összeegyeztetett jellemzése s a természeti produktumok szemléltető bemutatása. — K. k. dr. Brózik Károly és Paszlavszky József „Európa és Ázsia“. Budapest, 1882. „Afrika, Amerika és Ausztrália“. Budapest, 1883. — Tanár: Sárgay Antal.

Számítan, het. 4 óra. — Számolási rövidítések. Rövidített számtani műveletek. Az arányosság fogalma alapján a hármas szabály és olasz számolásmód. A mértani viszonyok és arányok elemei s azok alkalmazása. Százalék számolás. — K. k. Dr. Lutter Nándor „Közönséges számítan“ II. r. Budapest, 1882. — Tanár: Lauch János.

Rajzoló mértan, het. 3 óra. — Tömörtani elemek. A sík. Az egyenesek és síkok független és viszonyos fekvése, lapszög és szöglet. A legfontosabb testek tulajdonságai és hálózata, u. m. hasáb, gúla, szabályos testek, henger, kúp és gömb. A testek összeillősége, aránya, hasonlósága, fölszine és térfogatának meghatározása. Testminták készítése, síkékitmények rajzának folytatása a tanár előrajza nyomán. Síkidomok, testek és egyszerűbb tárgyak távlati rajzolása testminták után a megvilágítás tekintetbe vételével. — K. k. Landau és dr. Wohlrab „Rajzoló geometria“. Budapest, 1881. — Tanár: Sárgay Antal.

Szépírás, het. 1 óra. — Tanár: Pataky Imre.

Harmadik osztály.

Osztályfőnök: Nyilassy Károly.

Vallástan, het. 2 óra. — Az ó-szövetség története megfelelő földrajzzal és erkölcsi tanulságokkal. — K. k. Róder Alajos „Bibliai történet“. Eger, 1880. — Tanár: Miklóssy Sándor.

Magyar nyelv, het. 3 óra. — a) Összefüggő történeti olvasmány, Szalay László: „A tatárjárás Magyarországon 1241–1242-ben“. Elbeszélő költemények.

b) A nyelvtan rendszeres áttekintése. A hangsúlyos vers ismertetése.

c) Kéthetenként egy írásbeli vagy iskolai vagy házi dolgozat; tárgya az iskolai olvasmánynyal tartatott kapcsolatban, a melynek feldolgozása előszóval az iskolában kíséreltetett meg. — K. k. Ihász—Majer „Magyar nyelvtan“. 22. kiadás, Budapest, 1883. és Tomor—Váradi „Olvasókönyv“, Budapest, 1882. — Tanár: Miklóssy Sándor.

Német nyelv, het. 3 óra. — Értelmes olvasás alapján az alaktanból: a név- és igeragozás, a szóképzés elemei; a mondattanból: a mondatrészeknek, a fő- és mellékmondatoknak gyakorlati megkülönböztetése. Szótanulás az olvasmánynyal kapcsolatban. Szóbeli fordítás magyarból németre. Kéthetenként egy írásbeli dolgozat. — K. k. Dr. Szemák István „Német nyelvtan“. Budapest, 1882. Dr. Szemák István „Német olvasókönyv“. Budapest, 1883. — Tanár: Roch Gyula.

Latin nyelv, het. 6 óra. — Az alaktan ismételése, a prosodia és szóképzés elemei. A mondattanból: a beszédrészek használata a mondatban, az alany és állítmány, az igeidők és módok használata az egyszerű mondatokban; a tárgy, a határozók és jelzők. — Fordítás magyarból latinra. — Olvasás: 1) A római köztársaság kezdete. 2) Horatius Cocles és Mucius Scaevola. 3) Háború a latinokkal. 4) Menenius Agrippa. 5) M. Coriolanus. Hetenkint egy iskolai gyakorlat. — K. k. Bartal—Malmosi „Latin mondattan. — Latin gyakorlókönyv a mondattanhoz. — Latin olvasókönyv Livius és Ovidiusból“. Budapest. — Tanár: Janny László.

Történelem, het. 4 óra. — Magyarország története, főtekintettel a kiválóbb történeti alakok méltatására és a művelődési viszonyokra. — Párhuzamosan, hetenkint egy órában az Osztrák-Magyar monarchia politikai földrajza, rövid előadásban. — K. k. Mangold Lajos „A magyarok története“. Térképekkel és illusztrációkkal. Budapest, 1883. — Tanár: Pintér Kálmán.

Földrajz, het. 3 óra. — Afrika, Amerika és Ausztrália természeti és politikai viszonyainak leírása; a physikai és matematikai földrajz alap-

elemei. — K. k. Scholtz Albert „Afrika, Amerika és Ausztrália. Physikai és matematikai földrajz“. III. r. Budapest, 1881. — Tanár: Nyilassy Károly.

Számítan, het. 3 óra. — Aránylatok, hármasszabály, lánczszabály; egyszerű és összetett kamatszámolás; ráfizetmény; állam- és értékpapírok, váltók leszámítolása; egyszerű és összetett lerovatszámítás; göngysúly; arányos osztás; elegyítés-szabály. — K. k. Dr. Lutter N. „Közönséges számítan“ III. f. — Tanár: Tóth Antal.

Rajzoló mértan, het. 3 óra. — A kör mint mértani hely. Távolságok mérése és rajzolása. Adott távolságok szerkesztése, összeadása, kivonása és szorzása. Szögek másolása, párhuzamos egyeneseknek szerkesztése. A rhombus és az egyenszárú háromszögek tulajdonságain alapuló szerkesztések. Szögek kivonása, osztása, szorzása és összeadása. A derékszögek szerkesztése. A derékszögű és egyenszárú háromszög, az egyenszárú ferdény és deltoid szerkesztése és tulajdonságai. Három, négy és több hely szerkesztése. Egyenes vonalú síkidomok átalakítása. — K. k. Landau Alajos és dr. Wohlrab Flóris „Rajzoló Geometria.“ II. r. Budapest, 1882. — Tanár: Pataky Imre.

Negyedik osztály.

Osztályfőnök: Sárgay Antal.

Vallástan, het. 2 óra. — Az új-szövetség története megfelelő földrajzzal és erkölcsi tanulságokkal. — K. k. mint a III. osztályban. — Tanár: Miklóssy Sándor.

Magyar nyelv, het. 3 óra. — Költői olvasmány: Arany „Toldi“-ja, tárgyi és nyelvi magyarázatok mellett. — Stilisztika: az irány általában, az egyszerű és a szép irány különbségei, a szépírály tényezői, olvasmányokon föltüntetve. — K. k. Lehr Albert: Arany „Toldi“-ja. Névy László „Stilisztika“. I. — Tanár: Pintér Kálmán.

Német nyelv, het. 3 óra. — A nyelvtan rendszeres áttekintése; összetett szerkezetű mondatok taglalása; prózai s kisebb költői darabok fordítása, elemzése. Kéthetenként egy írásbeli gyakorlat. — K. k. Dr. Szemák István „Elméleti s gyakorlati német nyelvtan“. Kassa, 1878. — Dr. Szemák István „Német olvasókönyv“. Kassa, 1877. — Tanár: Lauch János.

Latin nyelv, het. 6 óra. — Összefüggő történeti olvasmány alapján az összetettebb mondatszerkezet, az oratio obliqua, a periodus gyakorlati ismertetése, a függő mondatok, a mód- és időtannak rendszeres ismeretése. Szótanulás. Hetenkint egy írásbeli dolgozat. — K. k. Bartal—

- Malmosi „Latin olvasókönyv“ és „Mondattan“. Budapest, 1880. — Szamosi J. „Tirocinium poëticum“. Budapest, 1872. — Tanár: Sárgay Antal.
- Történelem**, het. 3 óra. — Az ó-kor a római császárságig, különös tekintettel a görögök és rómaiak politikai és műveltségi történelmére. — K. k. Somhegyi F. „Egyetemes világtörténelem“. I. r. Budapest, 1881. — Tanár: Nyilassy Károly.
- Földrajz**, het. 1 óra. — Magyarország és Ausztria alkotmánya. — K. k. Csuday Jenő „Az Osztrák-Magyar monarchia politikai földirata“. Szombathely, 1881. — Tanár: Nyilassy Károly.
- Természetrajz**, het. 3 óra. — Ásvány-, kőzet- és földtan, az ásványok behatóbb ismeretéhez szükséges vegytani előismeretekkel. a) Az elem, vegyület, keverék és chemiai képletek ismertetése. Az elemek felosztása, szén, kén, phosphor, könnyű és nehéz fémek. Szerves és szervetlen chemia megkülönböztetése. Savak, aljak és sók. Szappan, üveg és porcellán. b) Az ásványokról általában, különösen pedig azok alakjairól az ásványrendszerekben. Részletesen a vegy- és alaktani jelleg alapján, öt főosztálynak főbb és iparilag is fontosabb képviselőiről, kapcsolatban a hydrocarbon vegyületekkel. c) Kőzettan. Egyszerű és összetett kőzetek. d) Földtan. — K. k. Dr. Roth Samu „Az ásvány-, kőzet- és földtan alapvonalai“. Budapest, 1882. — Tanár: Bartek Lajos.
- Mennyiségtan**, het. 3 óra. — Bevezetés az algebrába. Összeadás és kivonás egész számokkal. Sokszorozás egészekkel, kiterjeszkedve a kéttagúak négyzetének és köbének képzésére. Osztas egész számokkal, kiterjeszkedve a geometriai haladványok képletére. Rendszeres soktagok. A számok oszthatósága; a legnagyobb közös mérték s a legkisebb közös többszörös. Négy alapművelet törtszámokkal. — Elsőfokú egyenletek egy ismeretlennel, kiterjeszkedve az aránylatok tanára. — K. k. Dr. Lutter N. „Betűszám-tan“. I. f. Budapest, 1882. — Tanár: Sárgay Antal.
- Rajzoló mértan**, het. 2 óra. — A kör érintője és húrja. Két körnek viszonyos fekvése. Szabályos sokszögek szerkesztése. A kör rectificatiója és kerülete. Kúpszeletek. A kör evolvensé, cycloisok és a csigavonalak. — K. k. Landau—Wohlrab „Rajzoló geometria“. — Tanár: Pataky Imre.

Ötödik osztály.

Osztályfőnök: Diterle Nándor.

- Vallástan**, het. 2 óra. — Előismeretek a religióról, a kath. egély igazsága, Jézus Krisztus istensége. — K. k. Dr. Wapler Antal „A katolikus egély tankönyve“. Pest, 1870. — Tanár: Miklóssy Sándor.

- Magyar nyelv**, het. 3 óra. — Költői olvasmány: balladák, románczok és lyrai költemények, a tartalom, szerkezet és a versalak magyarázatával; a verstan kiegészítése. — Stilisztika: az írásművek szerkesztésének általános szabályai, megfelelő prózai olvasmányok: leíró, elbeszélő, magyarázó, elmélkedő és értekező művek taglalásával. — K. k. Névy „Stilisztika“. I. II. r. — Greguss: „Arany balladáí“. Jel. írók isk. Tára. I. — Tanár: Pintér Kálmán.
- Német nyelv**, het. 3 óra. — Nyelv- s mondattani ismétlések s azok kiegészítése; Herder Cid-jéből válogatott románczok s más prózai művek olvasása az olvasottak tárgyi és szerkezeti taglalásával; szótanulás. Havonkint egy írásbeli iskolai gyakorlat. — K. k. Dr. Szemák István „Elméleti s gyakorlati német nyelvtan“. Kassa, 1878. — és „Német olvasókönyv“. III. r. Budapest, 1879. — „Der Cid“ v. Joh. Gottfr. Herder. Universal-Bibliothek. Leipzig. — Tanár: Lauch János.
- Latin nyelv**, het. 6 óra. — Mondattani ismétlés és irálytani szóbeli gyakorlatok mellett olvastatott: Livius XXI. k. — Ovidius Met. Fast. Trist. Epist. ex Ponto cz. műveiből 12 darab. — Kéthetenkint egy írásbeli dolgozat. — K. k. Bartal—Malmosi „Latin mondattan“. Budapest, 1880. — T. Livii ab Urbe condita“ Lib. XXI. XXII. Ugyanazoktól. Budapest, 1880. — Szamosi „Tirocinium poëticum“. Budapest, 1883. — Tanár: Diterle Nándor.
- Görög nyelv**, het. 5 óra. — Hangtan; névalaktan teljesen; az igealaktan, különösen az ω végzetű rendes igék. Összefüggő olvasmányok: mesék, adomák s apró elbeszélések fordítása, tekintettel az alaktan begyakorlására és szókincs gyűjtésére. Kéthetenkint egy írásbeli gyakorlat. — K. k. Szamosi J. „Görög nyelvtan“. Budapest, 1881. Szamosi J. „Görög olvasókönyv“. V. oszt. számára. Budapest, 1881. — Tanár: Szabó Ferencz.
- Történelem**, het. 3. óra. — Az ó-korból: a róm. császárok korszaka. A róm. irodalom vázлата. — Középkor megfelelő földrajzzal. A korszakok végén a műveltség-történelemből a főbb mozzanatok. — K. k. Somhegyi F. „Egyetemes világtörténet“. I. és II. r. Budapest, 1876. — Tanár: Nyilassy Károly.
- Természetráaj**, het. 2 óra. — A növények boncztani szervezete általában. A virágos növények testének külső tagoltsága élő példányokon. A növények életfolyamata főbb vonalaiban. A virágtalan s virágos növények csoportosítása a természetes rendszer szerint. Linné seregeinek ismeretése. Ipari s gazdasági növények kiemelése. A növények tenyésztének legfontosabb feltételei s a növénygeographiai országok Grisebach nyomán. — K. k. Dr. Roth S. „A növénytan alapvonalai“. Budapest, 1881. — Tanár: Diterle Nándor.

Mennyiségtan, het. 4 óra. — a) Betűszámтан: határozott elsőfokú egyenletek több ismeretlennel. A kéttagúak magasabb pozitív egész hatványai. (Pascal-féle háromszög). Számítani haladvány. Gyökfejtés. Másodfokú egyenletek egy ismeretlennel. b) Mértan: a síkmértan főtételei. — K. k. Dr. Lutter N. „Betűszámtan“. Budapest. 1882. „Mértan“. Budapest. 1881. — Tanár: SárGay Antal.

Hatodik osztály.

Osztályfőnök: Való Mihály.

Vallástan, het. 2 óra. — A ker. kath. ágozatos hittan. — K. k. mint az V. osztályban. 2 kötet. — Tanár: Janny László.

Magyar nyelv, het. 3 óra. — Költői olvasmány: a drámára vonatkozó általános ismeretek előrebocsátása után Shakspere Coriolanus-a, megfelelő tárgyi és tartalmi magyarázatok mellett, főtékintettel a drámai szerkezetre és jellemzésre. — Rhetorika: a prózai, különösen a történelmi, szónoklati és értekező műfajok elmélete, tekintettel fejlődésükre a görög, római és magyar irodalomban. Rhetorikai értekezések és szónoki művek olvasása. — K. k. Névy „Rhetorika“ és „Olvasmányok a Rhetorikához“; „Shakspere. Coriolanus“. (Jeles írók isk. Tára. II.) — Tanár: Pintér Kálmán.

Német nyelv, het. 3 óra. — Az előbbi osztály német nyelvi ismereteinek szélesebb alapokra való fektetése, kiegészítése. α) Költői olvasmány: Bürger, Goethe, Schiller kiválóbb balladái s más költőknek a kézikönyvbe felvett költeményei. β) Prózai olvasmány a történelmi és értekező próza köréből. — Havonkint egy írásbeli dolgozat. — K. k. Dr. Szemák „Német nyelvtan“. Kassa, 1878. és „Olvasókönyv“. III. r. Budapest, 1879. — Tanár: Balázi József.

Latin nyelv, het. 6 óra. — Nyelvtani ismétlések s irálytani szóbeli gyakorlatok mellett olvasatott: Virgilius Aeneisének II., III., IV. éneke. — Sallustius: „Bellum Jugurthinum“ 85 fejezet. — Cicero: Oratio pro T. Annio Milone 20 fej. — Minden két hétben egy írásbeli iskolai gyakorlat. — K. k. P. Virgili Maronis „Aeneidos Epitome“ Em. Hoffmann. Vindobonae 1860. — Sallustius „De bello Jugurthino“ Gust. Linkerus. Vindobonae, 1855. — M. T. Ciceronis Orationes selectae, Klotz, pars II. Lipsiae, 1879. — Tanár: Való Mihály.

Görög nyelv, het. 5 óra. — A név- és igeragozás rövid ismétlése után a μ végű és a rendhagyó igék. Szóképzésán. — A mondattanból: a mondat részei, a névelő, az esetek használata, a névmások, igenemek, az ige-

idők és módok használata a fő- és mellékmondatokban, az infinitivus és a participium. — Az olvasókönyv III. részéből: 14 mese. Codrus és Leonidas. Xenophonból: 1) Cyrus származása és az ifjúság neveltetése a perzsáknál. — 2) Cyrus és Astyages. — 3) Az első vadászat. — 4) Az első csata. — 5) Socrates védelme vádlói ellenében. — Minden két hétben egy iskolai gyakorlat. — K. k. mint az V. osztályban; továbbá Dr. Szamosi J. „Görög nyelvtan“ II. r. Budapest, 1883. és Schenk—Horváth „Chrestomathia Xenophon műveiből“. Budapest, 1880. — Tanár: Janny László.

Történelem, het. 3 óra. — Az újkor története. — K. k. Somhegyi „Egyetemes világtörténet“. III. r. Budapest, 1878. — Tanár: Nyilassy Károly.

Természetráaj, het. 3 óra. Általános állattan, a szervek s szervrendszerek leírása után az állattörzsek megkülönböztetése. Az egyes osztályok főbb képviselőinek leírása, különös tekintettel a jellemző különbségekre. Az állatéletre befolyó tényezők; az állatok elterjedése világrészek s régiók szerint. — K. k. Roth Samu „Az állattan alapvonalai“. Budapest, 1882. — Tanár: Bartek Lajos.

Mennyiségtan, het. 3 óra. — Algebra: A hatványozás általánosítása (negatív kitevők és alkalmazásuk a tizes számrendszerben; törtekitevők). Briggs-féle logaritmusok; műveleti szabályok, logaritmusok kiszámítása és számolás logaritmusokkal. — K. k. Dr. Lutter Nándor „Betűszámán“. III. füzet. Budapest, 1882.

Geometria: A goniometria s alkalmazása a sík-háromszögek és sokszögek megoldására. A testmértan általános tételei. A szögletes testek felületének s köbtartalmának kiszámítása. — K. k. Dr. Lutter Nándor „Mértan“. II. füzet. Budapest, 1881. — Tanár: Lauch János.

Hetedik osztály.

Osztályfőnök: Balázsi József.

Vallástan, het. 2 óra, A ker. kath. erkölestán. — K. k. Wappler „A ker. kath. religio tankönyve“. III. k. Eger, 1873. — Tanár: Janny László.

Magyar nyelv, het. 3 óra. — Poetika, a költői műfajok elmélete, tekintettel történeti fejlődésükre, főleg a görög, latin és a magyar irodalomban. Megfelelő költői művek olvasása és fejtegetése, aesthetikai tanulmányok olvasása. — K. k. Névy László: „Poetika“ és „Olvasmányok a Poetikához“. — Tanár: Pintér Kálmán.

Német nyelv, het. 3 óra. — Goethe „Hermann und Dorothea“. Schiller „Wilhelm Tell“. Lessing „Minna von Barnhelm“ I. Aufzug, 8. Auftritt. Néhány részlet Winckelmann értekezéseiből. — Havonkint egy írásbeli

- dolgozat. — K. k. „Hermann und Dorothea“, „Wilhelm Tell“. Universal-Bibliothek. Leipzig. P. Thevrewk Á. „Német tan- és olvasókönyv“. Budapest, 1875. — Tanár: Balázs József.
- Latin nyelv**, het. 6 óra. — Cicero: Oratio pro L. Murena. — In Catilinam I. II. — Pro M. Marcello. — Pro Q. Ligario. — Virgilius: Aen. VI. VII. IX. — Minden két hétben egy írásbeli iskolai gyakorlat. — K. k. Klotz: „M. T. Ciceronis orationes selectae“. Lipsiae, 1873. — Hoffman: „P. Virgilio Maronis Aeneidos Epitome. Vindobonae, 1875. — Tanár: Való Mihály.
- Görög nyelv**, het. 5 óra. — Homer: Odyssea XIII. XIV. XV. XVI. és XVII. ének. — Herodot: VI. k. 94—120, 132—136. fejelet. VII. k. 1—18. fejelet. Minden két hétben egy iskolai írásbeli dolgozat. — K. k. Dindorf „Homeri Odyssea“. II. Lipsiae, 1881. Dietsch „Herodoti hist. libri“. II. Lipsiae, 1882. — Tanár: Balázs József.
- Történelem**, het. 2 óra. — Európa összes államainak, Ázsia és Amerika független államainak történelmi áttekintése a jelen korig, alkotmányuk, műveltségi s természeti viszonyaik ismertetése. K. k. Scholtz Albert „Politikai földrajz“. Budapest, 1883. — Tanár: Nyilassy Károly.
- Mathematika**, het. 3 óra. — Számítást: A másodfokú egyenletek egy ismeretlenel. A complex számok. A rendszeres soktagok némely tulajdonságai. Maximum és minimum értékek. Másodfokúakra hozható felsőbbfokú egyenletek. Sorok. Kamatos kamat. — Mértan: A gömbölyű testek (henger, kúp, gömb és részei) felületének és térfogatának kiszámítása. Betűszámítási kifejezéseknek mértani ábrázolása. — K. k. Dr. Lutter Nándor „Betűszámítás“. IV. füzet. Budapest, 1882. Dr. Lutter Nándor „Mértan“. III. füzet. Budapest, 1882. — Tanár: Szabó Ferencz.
- Természettan**, het. 4 óra. — Bevezető természettani alapfogalmak; mechanika, hang- és fénytán a mennyiségtan és kísérletek alapján. — K. k. Fehér Ipoly „Kísérleti természettan“. Budapest, 1882. — Tanár: Lauch János.

Nyolcadik osztály.

Osztályfőnök: Pintér Kálmán.

- Vallásán**, het. 2 óra. — Jézus Krisztus egyházának története. — K. k. Wappler Antal. IV. köt. Pest, 1878. — Tanár: Janny László.
- Magyar nyelv és irodalom**, het. 3 óra. — A magyar irodalom fejlődésének áttekintése. A régibb irodalom rövid tárgyalása után főleg az újabb irodalom tüzetes ismertetése, a főbb irányok megjelölése, a korok és nevezetesebb irodalmi jelenségek méltatása mellett. Az írók műveiből egyes részletek s nagyobb irodalmi és történelmi tanulmányok olva-

- sása. — K. k. Beöthy Zsolt „A magy. nemzeti irodalom történeti ismertetése“. I. II. köt. — Tanár: Pintér Kálmán.
- Német nyelv**, het. 2 óra. — „Iphigenie in Tauris“ v. Goethe (I. III. IV. V. felv.) „Laocoon, oder über die Grenzen der Malerei und Poesie“. (Részlet Lessing hasonczimű művéből.) Havonkint egy írásbeli dolgozat. — K. k. P. Tewrewk Á. „Német tan- és olvasókönyv“. II. k. Pest, 1873. — Tanár: Balácsi József.
- Latin nyelv**, het. 5 óra. — a) Horatius: Carm. I. 2, 3, 4, 20, 22. — II. 2, 3, 10, 13, 14, 15, 17, 18. — III. 1, 2, 3, 6, 29, 30. — IV. 7. — Eponon: 2, 3, 7. — Sat. I. 1, 9. — Epist. I. 10, 13, 14. — Lib. II. Epistola ad Pisones. b) Tacitus: Annales lib. II. egészen, a III. 27. fej. Tárgyi és stilus-magyarázat. — Írásbeli gyakorlat havonként kétszer. — K. k. Jahn „Horatii Flacci opera omnia“. Lipsiae, 1861. — Halm „Corn. Taciti Annal“. Lipsiae, 1861. — Tanár: Való Mihály.
- Görög nyelv**, het. 4 óra. — Homer: Ilias XIII. XIV. és XV. ének. — Plato: 1) Sokrates a börtönben. 2) Sokrates végőrái és halála. 3) Sokrates tanítási módjának egy példája. 4) Részlet Sokrates védbeszédéből. — Minden két hétben egy iskolai írásbeli dolgozat. — K. k. Dindorf „Homeri Ilias“. II. Lipsiae. 1881. Dr. Szamosi „Szemelvény Platon műveiből“. Budapest, 1883. — Tanár: Balácsi József.
- Történelem**, het. 3 óra. — Magyarország oknyomozó történelme, tekintettel a műveltségi viszonyokra és a kútfőkre. — K. k. Horváth M. „Magyarok történelme“. Pest, 1867. — Tanár: Nyilassy Károly.
- Számítan**, het. 2 óra. — Kapcsolástan: helycserélés, csoportozás, változtatás. Newton kéttagi tantéte. — K. k. Dr. Lutter Nándor „Betűszámítan“ V. füzet. Budapest, 1882. — Tanár: Szabó Ferencz.
- Természettan**, het. 4 óra. — Hőtan; delejesség és villanyosság; az anyag szerkezetére vonatkozó főbb chemiai fogalmak; a kosmographia elemei. Kísérletekkel és matematikai megállapításokkal. — K. k. Fehér I. „Kísérleti Természettan“. Budapest, 1882. — Tanár: Tóth Antal.
- Philos. propaedeutika**, het. 3 óra. — A psychologia és logika elemei. A lelki élet önállósága. A lelki jelenségek főbb csoportjai. Az értelmi fejlődés. A logikai formák. A tudományok felosztása és a főbb módszerek. — K. k. Dr. Pauer Imre „A lélektan elemei“. Budapest, 1882. Dr. Pauer Imre „Logika“. Budapest, 1876. — Tanár: Szabó Ferencz.

T o r n á z á s .

I—VIII. osztályban, hetenkint 2—2 órában. Egyszerű és összetett tag-, járási, ugrási, futási, előkészítő birkózási és társas szabadgyakorlatok.

Rendgyakorlatokból: arc- és oldalsor alakítás, rendek és kettős rendek fejlődése, a sorok kanyarodása, a menetirány és a sor változtatása s néhány műrendgyakorlati. Mindezen gyakorlatok keresztülvitelénél a minden oldalú mozgás és katonai szempont volt irányadó.

A szertornázásnál használt szerek valának: Ugró-mércze, himba-kötél, mászó-pózna és -kötél, rézs. lábtó, gyűrűhinta, vízszintes lábtó, lebegőfa, rohamdeszka, mászókötel, ló, korlát és nyújtó.

Rendkívüli tantárgyak.

Műének és zene. A róm. kath. egyházközség áldozatkészsége folytán tanintézetünk növendékei a műénekekben és zenében ingyenes oktatást nyerhetnek; mindkettőt a lefolyt tanévben is Szabados Géza tanár tanította, és pedig mind a kezdőknél, mind a haladóknál heti 2—2, összesen 8 órában. Énektanuló volt ez évben összesen 121, ezek közül kezdő 63, haladó 58; zenét tanuló volt 38, köztük 26 kezdő és 12 haladó. — Mint az előző években, úgy ezen évben is főleg az ünnepeken előadatni szokott zenés miseénekek betanulásával foglalkozott az ének- és zene-iskola. Az előadott nagyobb szabású szerzemények közül említendők: Horák és Fűhrer nagymiséi, Graduale és Offertoriumok, Tenor és Bass-szólók Weisz L. és Szabados Gézától, Tantum ergo Schnabek I.-tól; a többi egyházi, valamint a világi énekek betanulásában Zsaszkövszki énekkönyve használtatott.

Francia nyelv. A francia nyelvet a lefolyt tanévben is Schindler Bernát magántanító tanította a kezdőknél és haladóknál is heti 2—2 órában. A tanulók száma volt 9, 5 kezdő és 4 haladó. Tandíj havonként 1 frt 50 kr. A kezdők az elemi alaktan elsajátításában írás és szóbeli fordítások útján gyakoroltattak. — A haladók az alaktan ismétlése mellett nagyobb olvasmányok elemző taglalásával és betanulásával foglalkoztak.

Szabadjézi rajzolás. Hetenkint 2 órában Pataky Imre rajztanár vezette a hajlammal és tehetséggel bíró növendékeket az emberi testrészeknek, alakok, csendéleti tárgyak és csoportoknak rajzolásában.

Gyorsírás. A gyorsírást a kezdőknél Tonhaiser József VIII. osztálybeli kegyesrendi növendékpap, a haladóknál Dékay Lajos szintén VIII. osztálybeli k. r. n. p. tanította hetenkint 1—1 órában díjtalanul. Tananyag volt a kezdőknél a levelezési gyorsírás a legújabb javításokkal Gabelsberger—Markovits rendszere szerint. Magán- és mássalhangzók ismertetése; torlódása és kettőzése; a hangrend-megszakadás; rövidítések ragokra és képzőkre. A jártasabbak időnkint magándolgozatokat is készítettek. Tankönyv: Forrai, Markovits nyomán. A kezdő tanulók száma 17. — A haladókkal az első félévben csak a levelezési gyorsírás ismételtetett, fősúly a jelé-

nyekre fektettetvén. A második félv a vitairásra fordított, melyből a szabad egyszerűsítések, a szóösszehúzások, a kezdőhang-, behang- és véghanggal való jelölések, a képzők és ragok által való rövidítések adattak elő. Tankönyv: Gabelsberger—Markovits „Vitairás“. A tanulók száma 7.

IV.

Írásbeli feladványok.

1. Magyar nyelven.

V. osztályban. Az árva gólya. Leírás, Arany János költeménye nyomán. — A kecskeméti sétatér. Leírás, az anyaggyűjtés szempontjából. — Szüret után. Elmélkedő leírás. — Arany „Mátyás anyja“ című költeményének magyarázata. — Pesti Gábor „A városi és mezei egérről“ című meséjének átírása mai prózába. — A „Kriván“ című olvasmány tartalma és dispositiója. — A zsugori. Jellemrajz, Csokonai után. — Az első fecske, Gondolatfűzés. — „Jókor kell magadat szoktatnod az erényt ismerni és sajátoddá tenni“, Kölcsey. Chria.

VI. osztályban. Hunyadiné. Történelmi rajz, Arany és Tóth K. költeménye nyomán. — II. Rákóczy Ferencz életéből. Cserei históriája után mai prózában. — Menenius. Jellemrajz Shakspere Coriolanusa után. — „Tennen okosságodra ne támaszkodjál felettébb; sok magahitt botlik“, Faludi; Chria. — A szorgalom sokat pótol. Érvelés. — A képzelem fontossága a szónoki beszédben; példákkal. Értekezés. — Volumnia beszéde fiához a táborban, szabadon kidolgozva Shakspere után. — Tanulótárs halálára. Gyászbeszéd. — Az igazi műveltség föltételei. Értekezés.

VII. osztályban. Év kezdetén. Buzdító beszéd. — A költői művek bece. Aesthetikai értekezés. — Zrinyi és Vörösmarty: A Zrinyiász és Zalán futása. Párhuzam. — „Családi kör“ Aranytól. Aesthetikai fejtegetés. — Egy szabadon választott nagyobb epikai mű tartalmi ismertetése. — Az érzelem fensége az ódai költeményekben. Aesthetikai értekezés. — „Nem hal meg az, ki milliókra költi dús élte kincsét“, Arany. Chria. — A tragikus jellemek. Aesthetikai értekezés. — A felebaráti szeretetről. Tanköltemény vagy tanpróza.

VIII. osztályban. „Emlékezzünk régiekről!“ Gondolatfűzés a régi magyar irod. emlékekről. — A Toldi-monda a magyar irodalomban. Irodalomtörténeti értekezés olvasmány alapján. — Szent István. Történelmi jellemrajz. — „Elmének s kedélyünk nyugalma a legfőbb, sőt az egyetlen boldogság, melyet e földön találhatunk“, Eötvös. Psychologiai értekezés. — A nemzeti jelleg Kisfaludy K. költészetében. Irodalomtörténeti értekezés. — A magyar

eposz történetének áttekintése. — Arany és Petőfi barátsága. Irodalomtörténeti kép. — A népies irány a magyar költészetben. Irodalmi értekezés.

2. Német nyelven.

VI. osztályban. Fordítások: Der durstige Staar. — Der brave Fähnrich. — Der mitleidige Knabe. — Ehre das Alter. — Pestalozzi. — Salamon und der Sämann. — Trau, schau wem? — Der Knabe und der Greis. — Der Wolf, das Lamm und das Reh.

Szabad dolgozatok: „Der Handschuh“ v. Schiller. Inhaltsangabe. — „Der Todtentanz“ v. Goethe. Inhaltsangabe. — „Der Zauberlehrling“ v. Goethe. Inhaltsangabe. — „Die Kraniche des Ibykus.“ v. Schiller. Inhaltsangabe. — „Der Gang nach dem Eisenhammer“ v. Schiller. Inhaltsangabe. — „Der gelähmte Kranich“ v. Kleist. Umänderung. — „Die Kapelle“ v. Uhland. Umänderung. — „Ursprung der Rose“ v. Rückert. Umänderung.

VII. osztályban. Fordítások: Die Verehrung des Krokodils bei den Aegyptiern. — Die Panathenaeen. — Der Herr ist König. — Die Rache des Schützen. — Die Tempelherren. — Die Religion der Germanen. — Alexander der Grosse und Bucephalus. — Alexander und sein Arzt. — Demosthenes.

Szabad dolgozatok: Inhaltsangabe des I. Gesanges von Goethes „Hermann und Dorothea“. — Inhaltsangabe des VII. Gesanges. — Inhaltsangabe des VIII. Gesanges. — Gesslers Tod. Beschreibung.

VIII. osztályban. Fordítások: Die Erfindung des Glases. — Opferebräuche bei den Griechen. — Der weise Richter. — Das unzufriedene Bäumchen. — Regulus. — Die Gerechtigkeit des Königs Mathias. — Der junge Cyrus. — Die Verwegenheit Catilinas.

Szabad dolgozatok: Inhaltsangabe des 2. Auftrittes im I. Aufz. v. Goethes Iphigenie in Tauris“. — Der Wald in den vier Jahreszeiten. Beschreibung. — Mathias wird zum Könige gewählt. Hist. Skizze. — Kurze Inhaltsangabe von Homers Ilias. — Inhaltsangabe des IV. Aufzuges von Goethes „Iphigenie in Tauris“. — Die Folgen der Kreuzzüge. Hist. Skizze. — Die Verbreitung des Christenthums in Ungarn. Hist. Skizze.

3) Érettségi feladványok.

Magyar nyelven. 1) „Azt nem tudod, hogy mi lehetsz; De bármi légy is, jót tehetsz“. Greguss Á. Rhetorikai tárgyalás. — 2) Zrinyi Miklós, mint hadvezér, államférfi és költő. Jellemzés. — 3) A gőz és a villamosság hatalma. Értekezés.

Dolgozott 27 vizsgálendő; jelesre 13, jóra 8, elégségesre 6.

Német nyelven. Fordításra magyarból németre: „Építészeti régiségek Aegyptusban“. Leírás.

Dolgozott 27 vizsgálandó; jelesre 8, jóra 14, elégségesre 5.

Latin nyelven. Fordításra magyarból latinra: Mily szigorúan büntették a rómaiak az esküszegőket“. Vagács és Schiebinger „Latin irányképző gyakorlatok“ című könyvéből.

Dolgozott 27 vizsgálandó; jelesre 12, jóra 7, elégségesre 8.

Görög nyelvből. Fordításra görögből magyarra: Részlet Clearchusnak Tissapherneshez intézett beszédéből. Xenoph. Anab. II. k. 5. f.

Dolgozott 27 vizsgálandó; jelesre 5, jóra 14, elégségesre 8.

Mennyiségtanból. 1) $1 + \sqrt{2x + 15} = 3 + \sqrt{x - 8}$. — 2) Valamely háromszögnek oldalai: $a = 13$ m, $b = 14$ m, $c = 15$ m; ebben egy kör azonképpen iratott, hogy középpontja a c oldalban fekszik, míg a és b oldalak érintők. Mekkora e kör sugara?

Dolgozott 27 vizsgálandó; jelesre 20, jóra 6, elégségesre 1.

V.

A tanulók érdemsorozata.

A) A RENDES KÖTELEZETT TANTÁRGYAKBÓL.

I. OSZTÁLY.

A tanulók nevei	Rendes tantárgyak								Rend- kívüli tantár- gyak	
	Megaviselet	Vallásán	Magyar nyelv	Latin nyelv	Földrajz	Számítan	Rajzoló mértan	Tornázás	Szépíráás	Műténék
Anlauf Ernő	1	2	3	3	3	3	2	2	1	1
Banó József	2	2	3	3	3	3	3	2	2	3
Barta Sándor	1	1	2	3	1	2	1	2	1	1
Behr Géza, m. v.	1	2	1	1	1	1	1	1	1	1
5. Bimbó Mihály	1	1	1	1	1	1	1	2	1	1
Bodri Benő	1	3	4	4	3	4	3	fm	2	—
Csorba Ferencz	2	3	3	4	3	3	3	2	3	3
Dékány László	2	1	3	3	3	2	2	2	1	2
Dudás Mihály	1	1	2	2	2	2	2	3	1	3
10. Dudog Ferencz	2	1	3	4	3	3	4	1	2	2
Fekete Boldizsár	2	1	2	2	3	2	2	1	1	1
Fekete Gyula	2	3	3	4	3	3	3	3	1	2
Floriánschitz Róbert	2	2	2	3	2	3	3	3	2	3
Fodor György	2	2	4	4	4	3	2	1	2	2
15. Fodor Imre	1	1	2	2	1	1	1	3	1	2
Galandauer Márton, m. v.	1	2	2	1	3	2	2	1	2	2
Hábel Bertalan	2	1	3	3	2	2	1	3	2	3
Habianec Márton, ism.	1	3	3	3	3	3	2	1	1	2
Halász János	1	1	2	3	2	2	2	3	1	2
20. Hanover Ferencz, m. v., ism.	2	2	3	2	3	3	2	1	2	3
Hanusz Béla	2	4	4	4	4	4	3	1	1	2
Harkay Elek	1	1	1	1	1	1	1	fm	2	2
Hemző Lajos, h. v.	2	2	3	3	3	3	2	2	3	3
Hoffer Nándor, m. v.	2	3	3	2	2	2	2	1	2	2
25. Holló János	2	3	4	4	4	4	4	2	2	3
Horváth Ferencz, ism.	2	1	2	2	1	2	2	1	1	—
Igács József	1	1	1	2	2	3	1	2	1	2
Imre János	1	3	2	3	3	3	2	1	1	1
Juracsek István	1	1	1	1	1	2	1	2	1	2
30. Kampler Dávid, m. v.	2	3	4	4	4	4	4	3	2	—
Kecskeméti Armin, m. v.	1	1	1	1	1	1	1	1	1	—
Kecskeméti Vilmos, m. v.	2	2	2	1	3	3	3	2	2	—
Kiss Kálmán	2	2	3	4	3	3	3	1	1	2
Klein Lajos, m. v.	2	2	1	1	1	2	3	2	1	3
35. Kovács György	2	3	3	4	3	3	3	2	3	3
Kovács Márton	2	2	4	4	4	4	3	3	3	3
Krischer Armin	2	3	4	4	3	3	4	2	2	2

A tanulók nevei	Rendes tantárgyak										Rend- kívüli tantár- gyak
	Magaviselet	Vallásan	Magyar nyelv	Latin nyelv	Földrajz	Számítan	Rajzoló mértan	Tornázás	Szépíráás	Művészet	
Lipóczy László	2	2	3	3	2	3	3	2	1	2	
Lówi György, m. v.	2	4	4	4	4	4	4	3	3	4	
40. Lustig Adolf, m. v.	2	3	3	3	4	4	4	3	3	2	
Mayer János, ism.	1	1	1	1	1	1	1	2	1	1	
Milleker Ferencz, ism.	1	2	3	3	3	3	3	1	2	2	
Nád Ede	2	4	4	4	4	4	4	2	2	2	
Novacki Pál	2	2	3	4	3	3	3	1	1	3	
45. Orbán Nándor	1	3	4	4	3	4	4	3	2	2	
Rapcsányi Gyula	2	2	4	4	4	4	4	1	1	—	
Rosenzweig Miksa, m. v.	2	4	4	4	4	4	4	3	3	3	
Rozsi János	1	3	3	3	3	3	3	2	1	2	
Rusz János	2	2	2	2	2	2	3	2	1	2	
50. Sántha Péter, ág. v.	2	2	4	4	4	4	3	2	2	4	
Schlosser Lipót	2	2	3	4	3	3	3	2	1	—	
Schmidt József, m. v.	2	2	3	3	3	3	4	3	2	3	
Schwartz Géza, m. v., ism.	2	3	2	2	3	3	3	2	1	2	
Silbiger Béla, m. v.	2	2	3	2	2	3	3	2	2	—	
55. Spieler Emil, m. v.	2	3	2	1	3	3	2	1	3	1	
Spieler Lajos, m. v.	1	4	4	4	4	4	4	1	3	4	
Spindler Lajos	2	1	2	2	3	3	3	3	3	3	
Stenzer Willibald	2	3	4	4	4	4	4	3	3	—	
Szabó Ferencz	1	2	2	2	2	2	2	3	2	3	
60. Szabó Géza	2	2	4	4	3	4	4	1	1	4	
Szabó Győző, h. v.	1	1	1	1	1	1	1	2	1	2	
Szabó Iván	1	2	2	2	2	2	2	2	2	3	
Szabó József	1	2	3	3	3	3	3	fm	2	3	
Szabó László	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	
65. Szabó Nándor	2	1	2	2	1	2	1	1	1	2	
Szalay Károly	1	1	2	2	2	2	1	1	1	2	
Szél Ferencz, h. v.	2	2	4	4	4	3	4	1	3	—	
Szél János, h. v., ism.	1	3	3	4	3	4	4	fm	2	3	
Tanu Mihály	2	1	2	3	2	3	2	1	—	—	
70. Varga Elek	1	2	2	3	3	3	2	2	1	3	
Vezsenyi Béla	1	3	3	3	3	3	3	3	2	2	
Virágh Lajos	1	1	2	3	2	3	3	2	2	3	
Wissinger Richárd	2	3	3	4	3	3	3	3	1	3	

Kimaradtak: Bogyó János, Dinók Károly, Farkas Kálmán, Fejes József, Horváth István, Horváth Lajos, Jeszenszky Gáspár, ism., Lénárth László, h. v., Moser Antal, ism., Nemoján Fábíus, g. k. v., ism., Politzer József, m. v., K. Tóth Mihály, Wertheimer Adolf, m. v.

Összesen: 86.

II. OSZTÁLY.

A tanulók nevei	Rendes tantárgyak										Rend- kívüli tantár- gyak
	Magaviselet	Vallásán	Magyar nyelv	Latin nyelv	Földrajz	Számítan	Rajzoló mértan	Tornázás	Szépirás	Műének	
Balogh József	2	2	3	3	3	3	3	1	2	—	
Brachfeld Hugó, m. v.	2	1	1	1	1	2	1	3	2	—	
Brosteanu Aurél	2	1	3	3	1	2	3	2	1	2	
Dékány Mihály	1	2	3	2	2	2	3	3	1	—	
5. Farkas Mihály, m. v.	2		3	4	3	3	3	3	2	—	
Fehér József	1	1	2	3	1	2	1	3	1	—	
Gudra Gyula	1	1	1	1	1	1	1	fm	1	—	
Hochfelder József, m. v.	1	1	2	2	2	3	2	2	1	—	
Király László	2	1	3	2	1	1	1	2	1	—	
10. Kiss Lajos	2	2	3	3	2	3	3	2	1	—	
Kiss Ernő	3	3	4	4	3	3	3	2	2	2	
Kölln Ödön	1	1	2	3	2	3	2	2	2	—	
Láday István	1	1	1	1	1	1	2	2	2	1	
Liphay Sándor	1	1	2	3	1	3	2	3	2	1	
15. Lukács Károly	2	3	3	3	3	2	3	2	1	1	
Mészáros István	1	1	2	2	2	1	2	3	1	—	
Pulai Kálmán	2	2	3	4	3	3	3	2	3	—	
Reiner Károly, m. v.	2	2	2	2	2	3	3	3	2	—	
Schröter Géza, m. v.	2		3	3	3	3	4	3	2	—	
20. Schwáb Sándor, m. v.	2	4	4	4	3	3	4	2	3	—	
Schwarz Jenő, m. v., ism.	1	3	3	3	3	3	3	1	2	—	
Szabó József	1	3	3	4	3	3	3	2	1	—	
Szabó Gyula	1	1	2	3	3	3	3	1	2	1	
Tóth Lajos	1	1	2	1	1	1	1	2	1	—	
25. Vass Ignác	2	1	2	2	1	2	1	2	1	—	
Williger Kálmán	1	1	1	1	1	1	1	1	2	—	
Zimmermann Sándor	1	1	3	3	1	1	2	2	3	—	

Kimaradt: Karácsonyi Antal. — Meghalt: Dvorschák Gyula.

Összesen: 29.

III. OSZTÁLY.

A tanulók nevei	Rendes tantárgyak											
	Magariselet	Vallás	Magyar nyelv	Német nyelv	Latin nyelv	Történelem és pol. földr.	Természettani földrajz	Számítás	Rajzoló mértan	Tornázás	Művészet	Rendkív. tantárgy
Beke Ferencz	1	1	2	1	1	2	2	2	2	3	2	2
Bite János	1	1	2	1	1	1	1	1	1	2	—	—
Bojniczer Sándor, m. v.	2	2	3	3	2	2	2	2	2	2	—	—
Bugyi István	2	1	2	3	2	2	2	2	1	1	—	—
5. Bujdosó Pál	1	2	2	3	3	2	2	2	2	2	—	—
Csáki Ferencz	2	2	3	4	4	3	3	3	3	2	—	1
Galandauer Endre, m. v.	2	2	3	3	3	2	3	3	3	2	—	—
Geday József	1	1	1	2	2	1	1	2	2	1	—	—
Hahn Soma, m. v.	1	2	3	1	3	2	2	2	2	2	—	—
10. Hajagos Sándor	1	2	3	4	4	3	3	3	2	2	—	—
Héber Lajos, m. v.	1	1	2	1	1	2	1	2	1	1	—	—
Kertész István	2	1	2	4	4	3	2	3	2	fm	—	—
Merász István	1	1	3	3	3	1	3	3	1	1	—	—
Oppenheim Albert, m. v.	2	2	3	2	4	1	2	2	2	1	—	—
15. Pollák Béla, m. v.	1	2	2	2	3	1	2	3	2	3	—	—
Pollák Hugó, m. v.	1	2	3	3	3	2	2	3	2	2	—	—
Révay Kálmán	2	2	1	4	4	3	3	3	3	2	—	—
Sándor Elek	1	1	2	3	2	1	2	2	1	2	—	—
Schwarz Károly, m. v.	1	2	3	1	2	1	2	2	1	1	—	—
20. Szabó Kálmán	1	1	1	2	2	2	2	3	1	2	—	1
Szenczy József, e. t.	1	1	1	1	2	1	2	1	1	1	—	—
Vigner József, m. v.	2	3	3	3	3	2	3	2	3	3	—	—

Meghalt: Bodrossy Dezső. Kimaradtak: Rapcsányi Kálmán, ism., Wellesz Béla, m. v.

Összesen: 25.

IV. OSZTÁLY.

A tanulók nevei	Rendes tantárgyak												
	Magaviselet	Vallás	Magyar nyelv	Német nyelv	Latin nyelv	Történelem	Földrajz	Természettan	Betéjesítés	Rajzoló mértan	Tornázás	Művészet	Rendkív. tantárgy
Barta József, e. t.	1	2	3	3	2	3	2	2	2	1	1	2	
Becker János	1	2	2	2	3	2	3	2	3	1	1		
Bogyó Andor	2	1	3	3	3	3	3	3	2	1	2		
Deutsch Károly, m. v.	2	2	3	2	3	2	2	3	3	2	2		
5. Fischer Simon, m. v.	2	2	2	2	2	2	1	2	2	2	2		
Furkó Imre	1	2	2	3	3	2	1	2	3	2	2		
Grósz Albert, m. v.	1	2	3	2	3	3	2	3	3	3	3		
Hacker András, m. v., e. t.	2	1	1	2	1	1	1	2	2	2	2		
Hauzinger András	2	1	3	3	3	1	1	3	3	3	3		
10. Heidrich Károly, e. t.	1	1	3	3	3	3	3	3	3	2	1	1	
V. Kiss Miklós	1	1	2	3	2	2	2	1	2	1	fm		
Kovács József, e. t.	1	1	1	2	2	1	1	1	2	2	2		
Kovács László, e. t.	1	1	2	3	1	1	1	2	2	1	2		
Mathezer Gyula, m. v.	2	2	3	3	3	3	2	3	3	2	2		
15. Márkli István	2	2	3	3	3	4	2	4	2	3	1		
Nemes Károly, h. v.	2	1	3	2	3	3	3	3	2	3	2		
Neuman Dezső, m. v., e. t.	2	2	3	3	3	3	2	3	3	2	1		
Pajduk István	2	1	3	3	3	3	3	2	3	2	3		
Pap Szilárd, e. t.	2	1	2	1	3	1	2	2	2	2	2		
20. Sáfrán István	2	2	3	4	3	3	2	3	2	3	2		
Schira András	1	2	3	3	3	3	3	4	3	2	2		
Tassy József	2	1	2	1	2	1	1	3	2	2	1	1	
Tirzka Károly	2	1	3	1	3	2	1	2	2	2	1	1	
Vajda János	2	2	3	3	4	4	3	4	3	2	2	1	
25. Zimay László	2	3	3	3	3	3	3	3	2	3	2		

Megtelt: Szegedi Gyula.

Összesen: 26.

V. OSZTÁLY.

A tanulók nevei	Rendes tantárgyak											Rendkív. tan- tárgyak		
	Magvasélet	Vallás	Magyar nyelv	Német nyelv	Latin nyelv	Görög nyelv	Történelem	Természettan	Mennyiség	Tornázás	Rajz	Művészet		
Bleyer Arnold, m. v.	1	1	2	1	2	1	1	2	1	3	—	—		
Bolyárics Tihamér, g. k. v.	1	1	2	2	3	2	2	2	2	2	—	—		
Dobos Károly	1	2	3	3	3	3	3	3	3	fm	—	2		
Fischer Adolf, m. v., e. t.	1	1	3	2	2	3	1	1	1	1	—	—		
5. Gallia Béla, m. v.	1	1	1	1	1	1	1	1	1	2	—	—		
Ivicz Mihály, ism.	2	1	3	3	3	3	2	2	3	3	—	—		
Krébesz Andor	1	1	2	2	2	3	2	2	1	2	—	1		
Kubinyák Ferencz	2	1	3	2	3	3	3	3	3	2	1	—		
Labancz Mihály	2	1	2	2	2	3	1	2	2	2	—	—		
10. Milhoffer Sándor, m. v.	1	1	2	1	3	3	1	2	2	2	—	—		
Pálfy Endre, e. t.	1	1	3	3	3	3	2	2	3	1	1	1		
Rimóczi István	2	1	2	2	2	3	2	2	2	2	1	—		
Sáfrán Antal	1	2	3	4	3	4	3	3	3	2	—	—		
Scher Sándor	2	3	4	3	3	3	3	3	3	3	2	1		
15. Sestu Gruia, g. k. v.	1	2	3	2	3	3	2	3	3	fm	—	—		
Szabó Antal	2	2	3	3	3	4	3	3	3	fm	—	—		
Szántó Lajos, m. v.	2	2	2	1	1	1	1	2	1	3	—	—		
Szűcs István	1	1	2	2	1	2	1	1	1	2	—	—		
Tarjányi József	2	1	3	3	3	3	1	2	3	1	—	—		
20. Weisz Izidor, m. v.	2	1	3	2	3	3	2	3	2	2	—	—		

Kimaradtak: Pokreán Gergely, g. k. v., Szabó Mihály, m. v.

Összesen: 22.

VI. OSZTÁLY.

A tanulók nevei	Rendes tantárgyak											Rendkív. tantárgyak		
	Magaviselet	Vallás	Magyar nyelv	Német nyelv	Latin nyelv	Görög nyelv	Történelem	Természettan	Mennyiség	Tornázás	Rajz	Művészet		
Bajtay Ferencz	1	1	2	2	2	2	3	1	3	1	—	—		
Beke József	1	1	1	2	1	2	1	1	3	2	1	2		
Bernfeld Izsák, m. v.	2	2	3	2	3	3	2	3	4	3	—	—		
Blau Sándor, m. v.	1	1	2	1	1	1	1	1	1	2	—	—		
5. Dótsiz István	1	1	1	1	1	1	1	1	2	1	—	—		
Fischer László, m. v.	1	1	1	1	1	1	1	1	2	2	1	—		
Gesmai József, m. v.	2	1	2	3	2	3	1	1	2	2	—	—		
Hajagos Illés	1	1	2	2	2	2	2	2	2	2	1	2		
Kovács Gergely	2	3	3	3	3	3	3	3	4	2	—	—		
10. Kun István	1	1	1	1	1	1	1	1	1	2	1	—		
Márton József, ö. d., e. t.	2	1	1	2	1	2	1	1	2	1	—	—		
Novaczki Jenő	1	1	1	1	3	2	1	1	3	3	1	—		
Papp György, g. k. v.	1	1	3	2	3	3	2	3	4	3	—	—		
Rapcsányi Sándor	2	2	2	2	3	3	2	3	4	2	—	—		
15. Schrittwieser Lipót	1	2	3	1	2	3	2	2	3	3	—	1		
Schwarz Ignác, m. v.	2	2	2	1	3	3	3	2	4	2	—	—		
Silbiger József, m. v.	2	2	2	2	3	3	2	2	4	3	—	—		
Somogyi Károly	1	2	2	3	2	3	2	2	2	2	—	—		
Stein Miksa, m. v.	2	2	2	1	3	2	1	2	3	2	—	—		
20. Szabó Imre	2	2	2	3	3	3	2	1	3	2	1	—		
Tóth Kálmán	1	1	1	1	1	2	1	1	2	2	1	—		
Vurm Ignác, m. v., e. t.	2	1	3	1	3	2	2	2	3	1	—	—		

Kimaradt: Molnár Kálmán.

Összesen: 23.

VII. OSZTÁLY.

A tanulók nevei	Rendes tantárgyak										Rendkív. tan- tárgyak		
	Magaviselet	Vallás tan	Magyar nyelv	Német nyelv	Latin nyelv	Görög nyelv	Történelem	Természettan	Mennyiség tan	Tornázás		Rajz	
												Rajz	Műtérkép
Asbóth József, e. t.	1	1	1	1	1	2	3	3	3	2	—	1	
Bucsy László, k. r. n. p.	1	1	1	1	1	1	1	1	1	fm	1	—	
Crausz Géza	1	1	2	2	3	3	1	1	2	3	—	1	
Faschler László, k. r. n. p.	1	1	2	1	2	2	1	2	2	fm	1	1	
5. Fehér Lajos	1	1	2	2	2	2	1	1	2	2	1	—	
Firtling Sándor	1	2	2	2	2	2	1	2	2	2	—	1	
Gáll Endre, h. v.	1	1	1	1	1	2	1	1	1	1	—	—	
Grünblatt Mihály, m. v.	1	1	2	1	2	2	1	3	3	1	—	—	
Harkay István, k. r. n. p.	1	1	1	1	1	1	1	1	1	fm	1	1	
10. Hám Antal, k. r. n. p.	1	1	1	1	1	1	1	1	1	fm	1	1	
Hoffer Aladár, m. v.	2	2	2	1	2	2	2	3	3	3	—	—	
Horváth Béla, k. r. n. p.	1	1	1	1	1	1	1	1	2	fm	1	1	
Horváth József, k. r. n. p.	1	1	2	2	2	2	2	2	2	fm	1	1	
Hozáczy Ferencz, e. t.	1	1	1	1	1	1	1	1	2	2	—	—	
15. Kerekes Gáspár	2	1	3	3	3	2	3	3	2	1	—	1	
Kerekes János	2	1	2	2	2	2	3	2	3	1	—	—	
Klebovich Sándor	2	2	3	2	3	3	2	3	3	1	—	—	
Kovács József	2	2	3	2	3	3	2	3	3	2	—	—	
Lantos István, k. r. n. p.	1	1	2	2	2	2	3	2	2	fm	1	1	
20. Politzer Gusztáv, m. v.	2	2	3	3	3	3	3	3	3	3	—	—	
Salánky István, k. r. n. p.	1	1	2	2	2	2	3	1	2	fm	1	1	
Selb Antal	1	2	3	2	3	3	3	3	3	3	—	—	
Szabó László	2	3	3	3	4	3	2	3	2	2	1	1	
Virágh Ferencz	2	2	3	3	3	2	3	3	3	3	—	1	
25. Williger Gyula	1	2	3	3	4	3	2	2	3	1	—	—	
Zsigmond János, k. r. n. p.	1	1	1	1	1	2	1	1	2	fm	1	1	

Meghalt: S. Tóth Gábor.

Összesen : 27.

VIII. OSZTÁLY.

A tanulók nevei	Rendes tantárgyak										Rendkív.		
	Magaviselet	Vallásan	Magyar nyelv	Német nyelv	Latin nyelv	Görög nyelv	Történelem	Természettan	Mennyiségtan	Bölcsézet	Tornázás	tan- tárgyak	
												Rajz	Művészet
Banó Gergely, ism.	2	3	3	3	3	3	3	3	3	3	2	—	—
Benczik Ferencz, k. r. n. p.	1	1	2	2	2	1	1	2	3	2	fm	1	—
Bodri Mihály	2	1	3	2	3	3	2	2	3	2	2	—	1
Bogoss Endre	2	1	2	2	2	2	2	2	3	2	1	—	—
5. Boross Antal, k. r. n. p.	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	fm	1	1
Dékay Lajos, k. r. n. p.	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	fm	1	1
Fehér Endre	2	2	2	3	3	1	2	2	2	2	2	—	1
Fleischmann József, m. v.	2	2	2	1	3	2	2	3	3	3	2	—	—
Győri Gyula, k. r. n. p.	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	fm	1	1
10. Grünstein Herman, m. v.	1	1	2	2	3	2	2	3	3	3	3	—	—
Héber Bernát, m. v.	1	1	1	1	1	1	1	2	2	2	2	—	—
Incze István, k. r. n. p.	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	fm	1	1
Junker László, k. r. n. p.	1	1	1	1	2	2	1	1	2	1	fm	1	—
Kecskeméti Emil, m. v.	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	fm	—	—
15. Kelemen Dezső, k. r. n. p.	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	fm	1	1
Kovács István.	2	3	3	3	3	3	3	3	4	3	3	—	2
Kun Gergely	2	2	3	2	3	2	3	3	3	3	2	—	1
Lovász Nándor, k. r. n. p.	1	1	1	2	1	2	1	1	1	1	fm	1	1
Majoros András, k. r. n. p.	1	1	1	2	1	2	1	1	1	1	fm	1	—
20. Pethes Antal	2	1	2	2	2	2	1	3	3	3	2	—	—
Richnovsky Károly	1	1	2	3	3	3	2	2	3	3	1	—	—
Somogyi István, k. r. n. p.	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	fm	1	—
Szalay Gyula, k. r. n. p.	1	1	1	2	1	1	1	1	1	1	fm	1	1
Szántó Soma, m. v.	2	1	1	1	3	2	2	2	3	2	3	—	—
25. Szinger Kornél, k. r. n. p.	1	1	1	1	1	1	1	1	2	1	fm	1	—
Tary István, k. r. n. p.	1	1	1	1	1	1	1	2	2	1	fm	1	—
Tonhaiser József, k. r. n. p.	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	fm	1	1
Wahl Ignác, m. v.	2	1	2	2	3	1	2	1	3	1	2	—	—

Összesen: 28.

B) A RENDKIVÜLI, NEM KÖTELEZETT TANTÁRGYAKBÓL.

Francia nyelvet tanultak:

- I. osztályból Kiss Lajos elégséges, — Spieler Emil jól, — Szabó Iván jól.
 II. osztályból Szabó Gyula és Zimmermann Sándor elégségesen.
 III. osztályból Pollák Béla jelesen, — Pollák Húgó jól.
 V. osztályból Gallia Béla jelesen.
 VI. osztályból Somogyi Károly jelesen.

Gyorsírást tanultak:

III. osztályból Beke Ferencz, Bojniczer Sándor elégségesen, — Galandauer Endre jól, — Hahn Soma, Héber Lajos, Sándor Elek, Szabó Kálmán elégségesen, — Szenczy József jól.

IV. osztályból V. Kiss Miklós jól, — Kovács László, Tassy József elégségesen.

V. osztályból Labancz Mihály, Szücs István jól, — Sáfrán Antal elégségesen.

VI. osztályból Bajtay Ferencz jól, — Kun István, Márton József, Novaczky Jenő jelesen, — Tóth Kálmán jól.

VII. osztályból Hám Antal k. r. n. p., Horváth József k. r. n. p., Szabó László, Zsigmond János k. r. n. p. jelesen.

VIII. osztályból Héber Bernát jól.

Zenét tanultak:

I. osztályból Mayer János jeles, — Anlauf Ernő, Imre János, Juraszek István, Krischer Armin, Nád Ede, Spieler Emil, Szabó Győző jó, — Galandauer Márton, Halász János, Hanusz Béla, Holló János, Lusztig Adolf, Orbán Nándor, Rusz János, Wissinger Richárd elégséges, — Fekete Gyula, Floriánschitz Róbert, Sántha Péter, Schmidt József elégtelen eredménnyel.

III. osztályból Szabó Kálmán jeles előmenetellel.

IV. osztályból Tassy József jeles előmenetellel.

VI. osztályból Schrittwiser Lipót jeles előmenetellel.

VII. osztályból Crausz Géza, Hám Antal k. r. n. p., Horváth József k. r. n. p. és Salánky István k. r. n. p. jeles előmenetellel.

VIII. osztályból Incze István k. r. n. p., Kecskeméti Emil, Kelemen Dezső k. r. n. p. és Tonhaiser József k. r. n. p. jeles eredménnyel.

Az érdemsorozatban használt jegyek jelentménye és fokozata.

Fokozat	A tanulmányi előmenetelre nézve	Magaviseletre nézve
1	Jeles	Jó
2	Jó	Szabályszerű
3	Elégséges	Kevésbé szabályszerű
4	Elégtelen	Rossz

Az érdemsorozatban előforduló rövidítések magyarázata: g. k. v. = görög keleti vallású, ág. v. = ágostai vallású, h. v. = helvét vallású, m. v. = mózes vallású, fm. = fölmentetett, k. r. n. p. = kegyesrendi növendékpap, ö. d. = ösztöndíjas, e. t. = előtornázó, ism. = ismétlő.

VI.

Statistikai kimutatók.

a) A tanulókról általán.

A tanulók közt	a tanévnek	v o l t a z	o s z t á l y b a n									
			I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	I-VIII.	
I. általában	elején	nyilvános	86	29	25	26	22	23	27	28	266	
		haladó	76	27	24	24	21	23	27	27	249	
		ismétlő	10	2	1	2	1	—	—	1	17	
		helyben főlebb lépett	—	26	21	23	19	21	17	26	143	
		kivülről jött	77	1	3	3	3	2	10	1	101	
	végén	nyilvános	73	27	22	25	20	22	26	28	243	
haladó	66	26	22	23	19	22	26	27	231			
ismétlő	7	1	—	2	1	—	—	1	12			
helyben főlebb lépett	—	25	19	22	17	21	16	26	146			
kivülről jött	67	1	3	3	3	1	10	1	89			
II. vallásra nézve	elején	róm. kath.	61	22	15	19	12	14	23	22	188	
		görög keleti	1	—	—	—	3	1	—	—	5	
		ev. reform.	5	—	—	1	—	—	1	—	7	
		ágost. hitv.	1	—	—	—	—	—	—	—	1	
		mózes hitű	18	7	10	6	7	8	3	6	65	
	végén	róm. kath.	52	20	13	18	12	13	22	22	172	
	görög keleti	—	—	—	—	2	1	—	—	3		
	ev. reform.	4	—	—	1	—	—	1	—	6		
	ágost. hitv.	1	—	—	—	—	—	—	—	1		
	mózes hitű	16	7	9	6	6	8	3	6	61		
III. anyanyelvre nézve	elején	magyar	73	27	25	26	19	22	27	27	246	
		német	12	2	—	—	1	1	—	1	17	
		román	1	—	—	—	2	—	—	—	3	
	végén	magyar	62	26	22	25	18	21	26	27	227	
	német	11	1	—	—	1	1	—	1	15		
román	—	—	—	—	1	—	—	—	1			
IV. nyelvismeretre nézve	elején	magyart egyedül beszélő	62	26	23	18	12	12	19	18	190	
		magyart nem beszélő	5	—	—	—	—	—	—	—	5	
		magyart és még 1 élő ny. b.	18	3	2	7	10	11	5	9	65	
	„ „ 2 „ „ „	1	—	—	1	—	—	3	1	6		
	végén	magyart egyedül beszélő	51	25	21	17	11	11	18	18	172	
	„ és még 1 élő ny. b.	22	2	1	7	9	11	5	9	66		
„ „ 2 „ „ „	—	—	—	1	—	—	3	1	5			
V. életkorra nézve	elején	9—10 éves	5	—	—	—	—	—	—	—	5	
		11—12 „	52	12	1	—	—	—	—	—	65	
		13—14 „	29	16	13	9	2	—	—	—	69	
		15—16 „	—	1	10	15	11	10	3	—	50	
		17—18 „	—	—	1	2	6	12	14	8	43	
		19 vagy több éves	—	—	—	—	3	1	10	20	34	
	végén	9—10 éves	5	—	—	—	—	—	—	—	5	
	11—12 „	49	12	1	—	—	—	—	—	62		
	13—14 „	19	14	12	9	1	—	—	—	55		
	15—16 „	—	1	8	14	11	10	3	—	47		
	17—18 „	—	—	1	2	5	11	13	8	40		
	19 vagy több éves	—	—	—	—	3	1	10	20	34		

A tanulók közt	a tanévnek	v o l t a z	o s z t á l y b a n								
			I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	I-VIII.
VI. származási helyre nézve	elején	helybeli	63	23	15	12	10	13	9	8	153
		megyebeli	4	3	4	6	6	6	7	2	38
		más megyebeli	19	3	6	8	6	4	11	18	75
	végén	helybeli	53	22	14	11	10	13	8	8	139
		megyebeli	4	3	4	6	6	6	7	2	38
		más megyebeli	16	2	4	8	4	3	11	18	66
VII. a szülék pol- gári állására nézve	elején	önálló őstermelő	16	5	8	5	1	3	2	6	46
		„ iparos, kereskedő	42	10	13	7	14	11	11	12	120
		állami és községi tisztviselő	12	3	2	—	—	—	2	4	23
		magán	2	2	—	3	1	3	2	1	14
		más értelmiségi	—	7	—	6	2	5	6	3	29
		munkás, szolgálattevő	14	2	2	5	4	1	4	2	34
	végén	önálló őstermelő	16	5	8	5	1	3	2	6	46
		„ iparos, kereskedő	39	9	11	7	12	11	10	12	111
		állami és községi tisztviselő	10	3	1	—	—	—	2	4	20
		magán	2	1	—	3	1	3	2	1	13
		más értelmiségi	—	7	—	6	2	4	6	3	28
		munkás, szolgálattevő	6	2	2	4	4	1	4	2	25
VIII. egészségi álla- poltra nézve	folya- mában	könnyű betegségi eset	72	17	33	20	26	12	39	49	268
		súlyos „ „	2	2	—	2	1	3	—	—	10
		járványos „ „	3	—	—	—	—	4	—	—	7
		halállal végződő bet. eset	—	1	1	1	—	—	1	—	4
IX. iskola-látoga- tásra nézve	folya- mában	igazoltan mulasztott óra nem „ „ „	1405	460	485	630	569	767	441	467	5233
		hány tanuló nem mulasztott	83	1	—	9	39	—	10	28	170
		elmaradt	14	6	3	2	6	3	9	4	47
			13	1	2	—	2	1	—	—	19
X. magaviseletre nézve	végén	jó	31	14	14	9	11	12	18	18	127
		szabályszerű	42	12	8	16	9	10	8	10	115
		kevésbé szabályszerű rossz	—	1	—	—	—	—	—	—	1
XI. előmenetelre nézve	végén	Vallástanban: jeles	22	15	10	12	14	13	17	23	126
		jó	29	5	11	12	5	8	8	3	81
		elégséges	17	4	1	1	1	1	1	2	28
		elégtelen	5	1	—	—	—	—	—	—	6
		Magyar nyelvben: jeles	10	4	5	2	1	7	8	16	53
		jó	21	8	8	8	8	10	10	8	81
		elégséges	25	14	9	15	10	5	8	4	90
		elégtelen	17	1	—	—	1	—	—	—	19
		Német nyelvben: jeles	—	—	5	3	4	10	11	14	47
		jó	—	—	5	7	9	8	10	10	49
		elégséges	—	—	8	14	6	4	5	4	41
		elégtelen	—	—	4	1	1	—	—	—	6
		Latin nyelvben: jeles	12	5	3	2	3	7	8	14	54
		jó	17	6	6	5	5	5	9	4	57
		elégséges	18	11	8	17	12	10	7	10	93
		elégtelen	26	5	5	1	—	—	2	—	39
		Görög nyelvben: jeles	—	—	—	—	3	4	5	15	27
		jó	—	—	—	—	2	8	14	9	33
		elégséges	—	—	—	—	13	10	7	4	34
		elégtelen	—	—	—	—	2	—	—	—	2
Történelemben: jeles	—	—	8	6	8	10	12	17	61		
jó	—	—	10	6	7	9	6	8	46		
elégséges	—	—	4	11	5	3	8	3	34		
elégtelen	—	—	—	2	—	—	—	—	2		

A tanulók közt	a tanévnek	v o l t a z	o s z t á l y b a n									
			I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	I-VIII.	
XX. előmenetelre nézve	végén	Földrajzban: jeles . . .	13	11	3	8	—	—	—	—	—	35
		jó	14	6	13	9	—	—	—	—	—	42
		elégséges	32	10	6	8	—	—	—	—	—	56
		elégtelen	14	—	—	—	—	—	—	—	—	14
		Természettanban: jeles	—	—	—	2	3	11	—	—	—	16
		jó	—	—	—	9	10	7	—	—	—	26
		elégséges	—	—	—	11	7	4	—	—	—	22
		elégtelen	—	—	—	3	—	—	—	—	—	—
		Természettanban: jeles	—	—	—	—	—	—	9	14	—	23
		jó	—	—	—	—	—	—	7	8	—	15
		elégséges	—	—	—	—	—	—	10	6	—	16
		elégtelen	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
		Mennyiségtanban: jeles	8	7	2	—	6	3	4	11	4	41
		jó	17	6	10	13	5	6	12	5	—	75
		elégséges	32	14	10	12	9	8	10	11	—	105
		elégtelen	16	—	—	—	—	5	—	1	—	22
		Rajz. geometriában: jeles	14	7	8	5	—	—	—	—	—	34
		jó	17	6	10	14	—	—	—	—	—	47
		elégséges	26	12	4	6	—	—	—	—	—	48
		elégtelen	16	2	—	—	—	—	—	—	—	18
		Phil. propaed.-ban: jeles	—	—	—	—	—	—	—	—	15	15
		jó	—	—	—	—	—	—	—	—	6	6
		elégséges	—	—	—	—	—	—	—	—	7	7
		Szépíráásban: jeles	36	12	—	—	—	—	—	—	—	48
		jó	24	12	—	—	—	—	—	—	—	36
		elégséges	13	3	—	—	—	—	—	—	—	16
		elégtelen	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
		Tornában: jeles	23	4	7	7	3	4	7	2	—	57
jó	29	14	11	14	10	13	5	8	—	104		
elégséges	17	8	3	3	4	5	5	3	—	48		
elégtelen	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—		
mentes	4	1	1	1	3	—	9	15	—	34		
Minden tárgyból jeles	6	2	—	—	1	1	3	8	—	21		
„ „ legalább jó	9	5	5	3	3	6	8	7	—	45		
„ „ „ elégséges	30	14	12	8	3	9	13	12	—	123		
1 „ „ „ elégtelen	8	4	1	2	2	6	2	1	—	25		
2 „ „ „	1	1	4	1	1	—	—	—	—	7		
több „ „	19	1	—	1	—	—	—	—	—	21		
XIII. rendkívüli tár- gyakra nézve	végén	francia nyelvet tanuló	3	2	2	—	1	1	—	—	9	
		műéneket „	62	7	4	6	4	3	14	9	109	
		zenét „	20	—	1	1	—	1	5	4	32	
		szabadkézi rajzot „	—	—	—	—	4	7	11	14	36	
		gyorsírást „	—	—	7	3	3	5	3	2	23	

b) Az érettségi vizsgálatok eredményének áttekintése az 1883—84. évről.

Hányan jelentkeztek vizsgálatra	Ezek közt volt		Írásbeli sikerrel tett	Szóbeli sikerrel tett	Hánytalálattalott			A jelentkezők közül hány készült							
	intézetbeli	külső			jeliesen	jól	egyszerűen	theologiai	bölcsészeti	jogi	orvosi	gazdasági	alsóbb hivatalnokai	katonai	más
	tanuló				érettnek			élet pályára							
A tanév elején: 4	4	—	4	4	—	—	4	—	1	2	—	1	—	—	—
A tanév végén: 28	27	1	27	23	5	13	5	14	2	1	3	1	5	1	1
Összesen: 32	31	1	31	27	5	13	9	14	3	3	3	2	5	1	1

VII.

Adatok az intézet történetéhez.

1) Az intézet beléletéhez.

Változások a tanári karban. A jelen tanév elejére a kegyes-tanítórend főtiszt. kormánya tanintézetünknek 20 éven át volt, érdemekben gazdag s közszeretettel örvendő igazgatóját, ft. dr. Polák Ede urat, rendi kormánysegédet, a tanítástól fölmentve, Budapestre kormánytagnak, Végh Kal. Józsefet 43 évi tanárkodás után Debreczenbe nyugalomba, Réti Márton Kolozsvárra elemi iskol. igazgatóul és Kövessy Kálmánt a nagykanizsai főgymnasiumhoz tanárnak helyezte át; a távozók helyére rendeltettek: igazgató tanárnak Tóth Antal a szegedi főgymnasiumtól, tanároknak pedig Janny László Kolozsvárról, Roch Gyula Budapestről és Nyilassy Károly Nyitráról.

Augusztus hó 28. napján tartottuk meg az első, alakuló tanári-tanácskozmányt s ebben megválasztott értekezleti jegyzővé Pintér Kálmán, felosztattak a tantárgyak, kijelöltettek az osztályfőnökök, beosztattak a rendkívüli tantárgyak, megállapított az órarend, megtörtént a tananyag módszeres beosztása.

A tanév megnyitott szeptember hó 2-án ünnepélyes „Veni Sancte“-vel; ezt megelőzőleg augusztus utolsó három napján és szeptember elsején történtek a beiratások, tartattak a javító- és pótló-vizsgálatok.

A rendes tantárgyakból az előadások szeptember 4-én, a rendkívüliekből szeptember 9-én s 16-án vették kezdetüket és folytak megszakítás nélkül egész június 16-áig. E tekintetben csak a tornázás képezett kivételt, ezt ugyanis a téli időnyben alkalmas helyiség hiánya miatt be kell szüntetnünk. Vajha ne sokáig késnék a tekintetes városi tanács azon tervezetének létesítése, amely hivatva van e bajunkon segíteni.

A tanítás tervében és menetében, a tananyag módszeres besztásában és kezelésében, nemkülönb a rend és fegyelem föntartásában, a tanári tanácskozmányok és értekezletek menetében irányadók voltak a jelen iskolai évvel életbe lépett 1883. XXX. t.-cz. a középiskolákról, valamint a vallás és közoktatásügyi m. kir. nmlt. miniszteriumnak s közvetlenül a tankerületi kir. főigazgatóságnak utasításai és rendeletei.

A vallás-erkölcsi állapot s különösen a hittani oktatás fölött a felügyeleti jogot nagymélt. Peitler Antal váczai megyéspüspök úr gyakorolja az általa kinevezett biztos, nsgs. és főtiszt. Bogyó Pál apát, kerületi esperes és kecskeméti plébános úr által. — Az ifjúság róm. kath. vallású része köznapokon az előadások előtt 7½ óraker, vásár- és ünnepnapokon pedig 8½ óraker az intézet templomában szent misét, ezt megelőzőleg vasárnapokon 4—4 osztályú két csoportban okt. beszédet hallgatott, s jelen volt az adventi és nagybójtji vasárnapok délutánjain tartott istenitiszteleten is. Az istenitisztelet alatti éneket vásár- és hétköznapokon nt. Janny László tanár úr orgonával kísérte; minden ünnepen pedig zenésmisét adott elő az intézet ének- és zeneiskolája. Különösen emelte az ajtatosságot decz. 8-án és karácsony első napján mlt. báró Abele Lujza kisasszonynak, valamint husvét első napján ttes Daszkál Henriette kisasszonynak harmonium-kiséret mellett elzengett magán ének-részlete. Fogadják erette szívesen lekötelezettségünk érzetéből fakadó köszönetünket. A tanév folyamában ötször gyönt és áldozott az ifjúság; megtartotta nagyhéten a szt gyakorlatokat; jelen volt az anyatemplomban a három napi szentségimádáson; részt vett a búzaszentelő, keresztjáró és úrnapi körmenetekben.

A más felekezetű tanulók szintén részt vettek a saját vallásuk szerinti istenitiszteletben s vallástanukban oktatást saját felekezeti hitoktatóiktól nyertek.

Kegyelettel ülte meg intézetünk tanári kara és ifjúsága október 4-én és november 19-én felséges apostoli Királyunknak és Királyasszonyunknak neveünnepét, nemkülönb a június 8-ikán koronázásuknak évfordulóját.

De ha ezek szerint voltak intézetünknek örömmünnepei, nem hiányoztak másrészt a szomorúsággal teljes napok sem. Viséletben és szorgalomban egyaránt kiváló négy társának kora elhunytát gyászolta ez évben az ifjúság; szeptember 21-én hunyt el rövid betegség után Szegedi Gyula IV. oszt. tanuló, — deczember 4-én hosszas betegség után S. Tóth Gábor VII. osztálybeli — és

december 12-én kínos szenvedés után Bodrossy Dezső III. osztálybeli tanuló. Mind a három jó társnak koporsóját megkoszorúzta az ifjúság, földi maradványait szívet indító gyászdallal búcsúztatta el a szülői háztól és szomorú végtisztességgel kísérte a sirok helyére. Nem róhatta le ily módon végső szeretet-adóját a negyedik elhunyt társ iránt, mert az, Dvorsák Gyula II. oszt. tanuló, betegen vitetvén haza, február 26-án az édes szülők karjai között szenderült jobblétre. A szeretet őrizze emléküket, a tanárok és tanuló-társak részvéte enyhítse a bánatos szülők fájdalmát!

A tanártestület tagjai szövetkezve a m. kir. állami főreáliskola, reform. főgymnasium és jogakadémia tanáraival, a nagybőjt szombatjain nyilvános felolvasásokat rendező társasággá alakultak, s fölolvasásokat tartottak, nevezetesen: Tóth Antal a Gramme-féle gépekről, Szabó Ferencz az indulatokról, Pintér Kálmán a pessimismusról a m. költészetben.

Irodalmi téren tudományos folyóiratokban megjelent közleményekkel működött Pintér Kálmán.

2) Változások évközben.

A tanári kar személyzetében a tanév folyamában is történt változás.

Főtiszt. Bolyárics Gábor gör. kel. plébános, ki tanintézetünknel 15 éven át működött mint hittanár, a bosznia-hercegovinai magas kormány által febr. 4-én a szerajevói főgymnasiumhoz hittanárnak neveztetvén ki, intézetünkétől márczius 3-án vált meg; helyét itt ideiglenes minőségben t. Miculescu Joannitus tölti be.

Diterle Nándor tanár, az V. osztály főnöke többször megújult, de rövidebb ideig tartott gyengélkedések után februárius végétől husvétig orvosi tanácsra kényszerült az előadásoktól teljesen tartózkodni, sőt még husvét után is lábadozó erejéhez mérten csak egy részét tarthatta meg azon tantárgyaknak, melyeknek tanítására a tanév elején készséggel vállalkozott; megtartotta az V. osztályban a latin nyelvet és természetrajzot összesen heti 8 órával, átadni kényszerült a görög nyelvet az V. osztályban Szabó Ferencz tanárnak, I. osztályban a rajzoló geometriát Miklóssy Sándor helyettesítő tanárnak és a számtant az igazgatónak.

Ugyanezen hetekben, márczius elején, vészes betegség lepte meg a tanári kar egy másik tagját Vámos Mariánt, a III-ik osztály főnökét, nevezetesen a latin és magyar nyelvnek, a négy alsó osztályban pedig a hittannak tanárát. Minthogy pedig ezen második betegségi eset kezdettől fogva vészes jelenségű volt s másrészt időre nézve összeesett Diterle Nándor tanár gyengélkedésével, az igazgató mindamellet is, hogy a tanártestület tagjai mindannyian egész készséggel vállalkoztak a betegeskedőknek helyettesítésére, kényszerülve látta magát arra, hogy a kegyes-tanítórend ft. kormányától

helyettesítő tanár alkalmazását kérje. A főtisztelendő rendkormány helyt adott e kérelemnek s Nyitráról áthelyezte Miklóssy Sándor k. r. végzett hittudomány-hallgatót, ki is április 12-én megérkezvén, átvette a hittant az öt alsóbb osztályban, a magyar nyelvet a III. és a rajzoló geometriát az I. osztályban.

Mélyen elszomorodva kell megemlékeznem arról, hogy a mitől kezdettől fogva féltünk, csakugyan be is következett. Vámos J. Marián, kegyes-tanító-rendi áldozó pap és gymnasiumi tanár április 23-án a sorvasztó láz áldozata lett, életének 27-ik évében. Április 24-én kíserte hült tetemét az örök nyugalom helyére az intézet tanár-testülete és ifjúsága a m. kir. állami főreáliskola és a reform. főgymnasium tanár-testületének s tanuló-ifjúságának, valamint a nagy közönségnek részvéte mellett. Sirjánál az intézeti ifjúság gyászéneke után dr. Szombathy István főreáliskolai tanár tartott kegyeletes gyászbeszédet. A korán elhunytban a főgymnasium ügyéért buzgó lelkes tanárt, a tanári-testület és ismerősei kedves emlékü társat veszítettek. Az ö. v. f. n.

3) Vizsgálatok.

Az évvégi nyilvános vizsgálatok sorát az ének- és zenevizsgálat nyitotta meg, a melyet szavalatokkal kapcsolatban június 5-én nagyszámú díszes közönség jelenlétében tartott az intézet a földiszített szabad udvar-helyiségben. Műsora e vizsgálatnak:

I. 1) Preludio, „Márthá“-ból. Előadta a főgymnasiumi zenekar. 2) „Lucia di Lammermor“. Előadta a kegyesrendi növendékpapok énekkara. 3) „A kezesség“, Schiller u. Vargha Gyulától. Szavalta Somogyi István k. r. n. p. VIII. oszt. tanuló. 4) Egyveleg a „Nap és hold“-ból. Előadta a főgymn. zenekar. 5) „A clarendoni herczeg“, Csengey Gusztávtól. Szavalta Fehér Endre, VIII. o. t. 6) Népdal-füzér. Előadta a főgymn. férfikar.

II. 1) Részlet „Bánk-bán“-ból. Előadta a főgymn. zenekar. 2) „A vadász bucsúja“, Asztholztól. Előadta a főgymn. férfikar. 3) „A lengyelek fehér asszonya“, Jókaitól. Szavalta Gallia Béla, V. o. tan. 4) Népdal-egyveleg, összeállította Szabados Géza. Zenekiséret mellett előadta a főgymn. vegyes énekkar. 5) Induló, Szabados Gézától. Előadta a főgymn. zenekar.

Ugyanezen alkalommal olvasta föl az igazgató bevezető szavai után a bíráló bizottság jegyzője a pályakérdések eredményéről szóló jelentést, s ennek kapcsán fölbontattak a pályadíjakat nyert tanulók nevét rejtő jelzés levelkéik.

A hittani vizsgálatok június 14-ik napján tartattak meg nsgs. és főtiszt. Bogyó Pál, apát és esperes-plébános úr jelenlétében.

A többi rendes tantárgyból osztályonként két, illetőleg három szakcsoportba beosztva június hó 16-ikától 25-ikéig, a rendkívüli tantár-

gyakból pedig a közbeeső vasárnapok délelőtti tartattak a nyilvános vizsgálatok.

Érettségi vizsgálatot a lefolyt tanévben két ízben tartott intézetünk, u. m. szeptember hó 18. 19. 20. 25. és október 2-ik napjain 4 vizsgálandóval — és az év végén május hó 15. 16. 17. 19. 20. és június 9. 10. 11. napjain; az elsőkön kir. főigazgatói megbizással az igazgató, az évvégien pedig az ujonnan alakított tankerület nsgs. kir. főigazgatója dr. Say Móríc úr elnökölt. E vizsgálatok eredményéről l. a táblázatos kimutatást.

A magántanulók vizsgálatai június 26. és 27. napjain tartattak.

A tanévet ünnepélyes „Te Deum“-mal jún. 29-én fejeztük be.

4) Felsőbb hatóságoktól érkezett fontosabb rendeletek.

1883. aug. 9-én 26,776. miniszt. sz. A középiskolákról és azok tanárainak képeítéséről szóló 1883. XXX. t.-cz. követelményeinek, másrészt a törvény tárgyalásánál fölmerült alapos kívánalmaknak megfelelőleg módosítatik a gymnasiumi tanterv s az átmeneti intézkedések elsoroltatnak.

1883. aug. 20-án 27,980. miniszt. sz. A középiskolákról és azok tanárainak képeítéséről szóló 1883. évi XXX. t.-cz. az 188³/₄. tanévvel életbe lép.

1883. október 28-án 222. egyháztanácsi sz. a. ft. dr. Polák Ede úrnak, a kecskeméti róm. kath. főgymn. 20 éven át volt igazgatójának, egy minden tekintetben jeles róm. kath. vallású gymnasiumi tanulónak jutalmazására szánt 100 frtnyi alapítványa kamatoztatás, illetőleg kezelés végett elfogadtatik s az alapítónak köszönet szavaztatik.

1884. ápril. 10-én 10,288. miniszt. sz. Az érettségi vizsgálatok módosításáról megállapított új utasítás már az 188³/₄-iki tanévben tartandó érettségi vizsgálatokra nézve szabályozónak tekintendő.

1884. május 12. 17,916. miniszt. sz. A nmlt. Miniszteriumnak előterjesztésére Ő csász. és apost. kir. Felsége ápril 4-én kelt legfelsőbb elhatározásával megengedni méltóztatott, hogy Magyarország az 1883. XXX. t.-cz. értelmében 12 tankerületre osztassék be.

1884. május 16. 16,562. miniszt. sz. tudatja, hogy Ő csász. és apost. kir. Felsége ápril 26-án kelt legfelsőbb elhatározásával a budapest-vidéki tankerület főigazgatójává dr. Say Móríc urat, kir. főreáltanodai igazgatót, a Ferencz József-rend lovagját, kinevezni méltóztatott.

5) Könyvtárak.

A) A tanári könyvtár részére:

a) Szereztek: a „Magyar nyelvőr“, a „Magyar tanügy“, az „Országos tanáregyesületi közlöny“, a „Századok“, a „Figyelő“, az „Egyetemes philologiai közlöny“, a „Földrajzi közlemények“ cz. folyóiratok, a „Közoktatás“ cz. egyetemes tanügyi közlöny. — Boissier Gaston „Archaeo-

logiai séták“. — Fustel de Coulanges „Az ókori község“. — Taine „Az angol irodalom története“ I. III. k. — Trefort Á. „Emlékbeszédek“ és „Kisebb dolgozatok“. 2 k. — „Pestalozzi munkái“-nak befejezése, fordítja Zsengeri Samu. — Verédy „Paedagogiai encyclopaedia“. 5 f. — Hunfalvy I. „Egyetemes földrajz“. I. k. — Léderer „A testi büntetés a családban és az iskolában“. — „Budenz-Album“. Gerland „Licht und Wärme“. Lehmann „Die Erde und der Mond“. Becker „Die Sonne und die Planeten“. Peters „Die Fixsterne. Mueller „Horatii Flacci Carmina“. 2 db. Halm. „Corn. Tac. Annal“. 2 db. Langh „Történeti képek“. 4 db. Szemák „Nyelvtan“. I. II. r. „Német olvasókönyv“. I. III. r. Somhegyi „Világtörténelem“. I. Csuday „Politikai földrajz“. Roth „Ásványtan“. Bartal „Latin mondattan“. Szamosi „Tirocinium poëticum“. Névy „Stilistika“. Dindorf „Homeri Odyssea“. Lutter „Számтан“. III. f. Klamarik „Középiskolák“. Weinhold „Physik-Demonstrationen“. Bierbauer „Csillagászat“.

b) Befolyt ajándékok: A ngs. és ft. váczai káptalan részéről: „Specimen monographiae Capituli vaciensis“.

Mgs. Horváth Döme kir. táblai tanácselnök úr részéről: Kéri „Hist. Byzantinae epitome“. 2 k. „Sarbievii Carmina“. Rotteck „Algemeine Geschichte“. 9 k. Czuczor-Fogarasi „A magyar nyelv szótára“. 6 k. Doering „Horatii Flacci opera“. 2 k. B. Eötvös „A XIX. száz. uralkodó eszméi“. 2 k. Thaly „Adalékok a Tököly- és Rákóczi-kor irodalomtörténetéhez“. 2 k.

Nt. Kulunchich Jesse sz. Ferenczrendi áldozár úr részéről: Ipolyi „Kisebb munkái“.

Dr. Márki József úr részéről: „Horác levelei“.

Dr. Kele Antal ügyvéd úr részéről: „Az új magyar gyorsírás tankönyve“.

Thewrewk Árpád tanár úr részéről: „Simonyi nyelvtana“. (Kritikai tanulmány.)

Kövi Imre úr részéről: „Számтani példatár“.

Pintér Kálmán tanár úr részéről: „Kalauz az orsz. magyar könyvkiállításához“. Dr. Stöhr „Lelkipásztorkodási egészségтан“.

Az Eggenberger-féle könyvkereskedés részéről: Polgár „Görög nyelv-könyv“. Sebestha „A magy. nemz. története“. Dr. Szamosi „Szemelvény Platon műveiből“. Varga „Politikai földrajz“. Névy „Olvasmányok a retorikához“. Horváth „A magyarok története“, Dr. Pecz „Görög mondattan“. Dr. Dengi „Magyar stilisztika és gyakorlókönyv“. Dr. Tóth „A magyar irod. tört.“ „Olvasókönyv“ magyar irod. történetéhez“.

A Lampel Róbert-féle könyvkiadó cég részéről: Ney „Gyakorlati német nyelvtan“. Vida-Lévay „Gör.-magy. és magy.-gör. szótár“. Noël „Francia nyelvtan“. Veress „Latin-magy. és magy.-lat. szótár“. Ihász-Májér „Magyar nyelvtan“. Visontay-Borbás „Egyetemes földrajz“. I. II. „A magyar

állam és a földk. tenger környékének földrajza“. Vaszary „Világtörténelem“. III. Lange „Iskolai atlasz“. Tankó „Magyarország tört.“ Gyurits „Cicero nis orat. selectae“. Gerevics „Plauti, Captivi“. Holub „Sallusti Crispi de coniurat. Catilinae“. I. II. r. Sedlmayer „Ovidii Nasonis carm. selecta“. Zingerle „Ovidii Nasonis carmina“. Scheindler „Sallusti Crispi bell. Catilinae et Jugurthinum“. Petschenig „Horatii Flacci carmina“. Schubert „Sophoclis Antigone“. Koltay „Stiliztika“. Heinrich „Deutsches Lehr- und Lesebuch“. III. Schroeder „Vezérfonal a mértani szabadkezű rajzolás tanításánál“.

A Franklin-Társulat részéről: Mangold „A magy. története“. a. o. sz. Dr. Ribáry „Magyarország története“. I. II. f. Dr. Hintner „Görög nyelvtan“ és „Görög olvasókönyv“. Dr. Mangold „Világtörténelem“. II. Scholtz „Földrajz“. II. III. Harrach „Német olvasókönyv“. Szvorényi „Olvasmányok“. I. III. Hoffmann „Német nyelvtan és olvasókönyv“.

Knoll és Társa könyvkereskedő urak részéről: Dr. Szinnyei „Magyar nyelvtan“. I.

Zilahy Sámuel könyvkereskedő úr részéről: Szamosi „Latin nyelvtan“. I.

Lauffer Vilmos könyvkiadó úr részéről: Dr. Szemák „Magyar nyelvtan“.

Hennicke Rezső könyvkereskedő úr részéről Szabó „Cic. orat. Philippicae“.

Taub és Társa könyvkereskedő urak részéről: Ivánkovits „A kath. egyház történelme“.

Schmidt N. könyvnyomdász úr részéről: Dr. Emericzy—Krausz „Német olvasókönyv“.

Stampfel Károly könyvkereskedő úr részéről: Cserny-Dávid „Latin stílusgyakorlatok“.

Ózvegy Seiler Henrikné kiadó részéről: Csuday „A magyarok története“. III. oszt. sz.

B) Ifjúsági könyvtár részére:

a) Szereztek: Jókaitól: „A magyar nemzet története“, 1 köt.; „És mégis mozog a föld“, 4 k.; Kemény Zs.-tól: „Zord idő“, 3 k.; Gáll Józseftől: „Alföldi képek“, 1 k.; Jakab Ödöntől: „Székely históriák“, 1 k.; Aranytól: „Buda halála“, 1 k.; „Toldi-trilógia“, 3. k.; „Furcsa és négyes költemények“, 1 k.; „Kisebb költemények“, 1 k.; „Magyar Helikon“, 20 füzet. Összesen: 16 kötet és 20 füzet.

b) Ajándékozottak: mgs. Horváth Döme úrtól: Dr. Márki Sándor „Bihari román írók“, 1 k.; Radics „Rigómezei dalok“, 1 k.; Virág „Magyar Századok“, 6 k.; Fáy András munkái, 8 k.; Horváth Döme „Részvét lapjai“, 1 k.; „Figyelő“ XV. és XVI. k.; a „Nemzeti könyvtár“-ból 20 füzet. — Kuluncsics Jesse úrtól: „Magyarország és a Nagyvilág“ 1871–72. évfolyam; Philaethes „Világosság és sötétség“, 2 k.; Snieder „Az irgalmas

nénike“, 1. k.; „Csajághy Sándor művei“, 3 k. — Horváth Piusztól: „Egyházi beszéd“, 1 füzet. — Pintér Kálmán úrtól: Jókai „Tarka élet“, 1 k. Összesen: 26 kötet és 21 füzet. Az egész gyarapodás: 42 kötet és 41 füzet.

6) Szertárok.

a) Physikai muzeum részére szereztettek: egy kísérleti asztal, — a Holtz-gép számára egy üvegezett fedő-szekrény, — két víztartó és egy tál bádogból, 2 db. Edison-izzó lámpa, — elszigetelt vill. vezető sodronyok, — gramm-súlyok gyűjteménye, — villanyos üvegrúd, — 2 db. szénrúd, — 3 db. rézcsap, — fonsor; ezeken kívül több hibás eszköz kijavított.

Parragh G. tanár úr pedig egy bádogból való hydro-carbűrgáz csövet ajándékozott.

b) A vegytani szertár számára szereztettek: két szekrény, üveg-edények, kísérleti szerek és anyagok.

c) A természetrajzi szertár részére szereztettek: 1 db. Reichert-féle legjobb minőségű kézi görcső, — 15 db. részint állat- részint növényteni készítmény, — tárgyüvegek és fedő-lemezek. A rovargyűjtemény pedig a vidéken található példányokkal kijavított.

d) Az éremgyűjtemény állott eddig 444 db. réz- és 295 db. ezüst régi pénzből és emlékéremből. Ezekhez újabban járultak ajándékokkal: tek. Brauner Vilmos csász. kir. huszárfőhadnagy úr 6 db. ezüst- és 3 db. rézpénzzel; főt. Bolyarics Gábor úr, most a szerajevói főgymnasium hittanára, 1 db. ezüst-, Bernfeld Izsák, Gesmai József, Hajagos Illés, Molnár Kálmán és Stein Miksa VI. o. tanulók egy-egy db. rézpénzzel. A régi bankjegy gyűjtemény 40 drbból áll. mihez újabban nt. Bartek Lajos tanár 7 drbot adott. Ugyanezen tanár úr 10 db. ezüst- és 13 db. rézpénzzel, nt. Lauch János tanár úr 3 db. ezüst-, 7 db. rézpénzzel és 2 db. emlékéremmel, nt. Pintér Kálmán tanár úr pedig 3 db. ezüst-, 4 db. réz- és egy db. emlékéremmel gazdagítá gyűjteményünket.

e) A rajziskola részére mélt. Horváth Döme, kir. táblai tanácselnök úr ajándékozott a képzőművészeti társulat műlapjaiból 1 füzetet.

f) Az ének- és zeneiskola szükségleteire a n. érd. róm. kath. egyházközség ez évben is 50 frtot utalványozott.

7) Jelentés az 1883/4-ik tanévre kitűzött pályakérdések ügyéről.

I. A kecskeméti városi tanács által alapított „Széchenyi-díj“-ra (30 frt) a következő történelmi kérdés tüzetett ki: „A magyar alkotmány fejlődése és állása az Árpádok alatt“. A beérkezett 4 dolgozatot megbírálták: Hornyik János, nyug. városi főjegyző, Kovács József, kir. törvényszéki bíró,

Tóth István, városi tanácsos, dr. Tassy Pál, jogakadémiai és Nyilassy Károly, főgymn. tanár urak.

Az első díjat Kecskeméti Emil, VIII. osztályú tanuló nyerte.

A második helyen Hornyik János és dr. Tassy Pál urak szivességéből 1—1 db. arany jutalomban részesültek: Harkay István, k. r. n. p. VII. oszt. t. és Gallia Béla, V. o. t.

Kerekes Gáspár, VII. o. t. dolgozatát a bizottság dicséretre méltatta és a Kovács István, telekkönyvvezető úr által följánlott Weber-féle Világtörténelemmel jutalmazta.

II. A kecskeméti Kaszinó által följánlott díjra (20 frt) ily című történelmi beszély tüzetett ki: „Ballassa Bálint“. Beérkezett 2 pályamű, melyeknek bírálói voltak: Dömötör Sándor, kir. közjegyző, Gyenes István, árvaszéki ülnök, Kovács István, telekkönyvvezető és Pintér Kálmán, főgymn. tanár urak.

A kitűzött jutalmat Szalay Gyula, k. r. n. p. VIII. o. t. nyerte el.

III. A néhai Zsiga Alajos, kegyes-tanítórendi áldozó pap és gymn. tanár által alapított „Zsiga-díj“-ra (25 frt) ez a pályakérdés tüzetett ki: „A legkitűnőbb emberek szorulnak leginkább vallásra, mert ők leginkább érzik az emberi ész korlátolt határait“.

A beérkezett 4 dolgozatot megbírálták: dr. Kocsis József, orvos, Bogoss Endre, kir. törvényszéki bíró, Kiss Lajos ügyvéd, Szabó Ferencz és Balázsy József, főgymn. tanár urak.

Az első díj Tary István, k. r. n. p. VIII. o. tanulóé lett.

A második jutalmat, vagyis ngs. és főtiszt. dr. Horváth Cyrill, kegyesr. kormánysegéd és egyetemi tanár úr részéről 5 frtot és dr. Csász Imre, nyitrai főgymn. igazgató úr szivességéből 1 db. aranyat, Hám Antal, k. r. n. p. VII. o. t. nyerte meg.

Dicséretet érdemeltek: Somogyi István, k. r. n. p. VIII. o. t. és Silbiger József VI. o. tanuló dolgozatai.

IV. Aesthetikai dolgozatul kitűzetett: „Arany „Széchenyi emlékezete“ cz. ódájának fejtegetése“. Beérkezett egy dolgozat, melyet megbíráltak: Horváth Béla, kir. ügyész, S. Kovács József, kir. járásbíró és Pintér Kálmán, főgymn. tanár urak.

Jutalma volt 10 frt, melyet mlgs. Horváth Döme, kir. táblai tanácselnök úr ajánloti föl. A jutalomra érdemesített mű szerzője: Incze István, k. r. n. p. VIII. o. t.

V. Költői dolgozatul kívántatott egy népies költői elbeszélés a magy. nép életéből, valamely erkölcsi alapeszmével. Beérkezett 3 pályamű, melyeknek bírálói: Domokos Boldizsár, ügyvéd, Fekete István, ügyvéd és Pintér Kálmán tanár urak voltak.

A Horváth Cyrill úr szivességéből 5 frt és Bogoss Endre úr által följánlott 1 db. arany jutalmat Szalay Gyula, k. r. n. p. VIII. oszt. tanuló nyerte meg.

Elismerést érdemelt Győri Gyula, k. r. n. p. VIII. o. t. dolgozata.

VI. Műfordításra kitűzetett: „Priamos Hektor holttestét kéri Achillestől (Hom. Iliása 24.)“. A beérkezett 12 fordítást megbírálták: Domokos Boldizsár és Fekete István ügyvéd, Balázsi József, Való Mihály és Pintér Kálmán főgymn. tanár urak.

A jutalmat, vagyis Dömötör Sándor és Szegedi György urak szivességéből 2 db. aranyat Benczik Ferencz, k. r. n. p. VIII. o. t. nyerte meg.

A második helyen Tóth László, könyvnyomda-tulajdonos úr szivességéből 1 db. arany jutalomban részesült Lantos István, k. r. n. p. VII. o. t.

A harmadik helyen Mónus Ferencz úr szivességéből 3 db. ezüst frttal jutalmaztatott Somogyi István, k. r. n. p. VIII. o. t.

VII. Geologiai dolgozatul föladatott: „A vulkánok működése és eredményei“. A beérkezett 5 pályamű bírálói voltak: Zimay Károly, ügyvéd, Szegedi György, városi alkapitány, Lauch János, Sárgay Antal, Diterle Nándor és Bartek Lajos főgymn. tanár urak.

Az első jutalmat, vagyis Kovács József és Horváth Béla urak részéről 5—5 frtot Gáll Endre, VII. oszt. tanuló nyerte meg.

A másodiknak, Gyenes István úr szivességéből 1 db. aranyak nyertese Somogyi István, k. r. n. p. VIII. o. tanuló.

A harmadik helyen egy Névtelen 5 frttal jutalmazta Szinger Kornél, k. r. n. p. VIII. oszt. tanuló dolgozatát.

Végül Zimay Károly úr szivességéből 3—3 db. ezüst frt jutalomban részesültek: Majoros András, k. r. n. p. VIII. o. t. és Kerekes Gáspár, VII. o. t. dolgozatai.

8) Az intézet ösztöndíjas és jutalmazott tanulói; segélyzések.

Váci püspök-féle nyilvános ösztöndíjas: Márton József 6. oszt. tanuló. (120 frt.)

Ő nagyméltósága Peitler Antal váci püspök úr 50 frtos ösztöndíját Gudra Gyula 2. oszt. tanuló élvezi.

Bold. eml. Hoffman János prépost, kecskeméti lelkész ösztöndíjának (24 frt.) részese jelenleg Ládai István 2. oszt. tanuló.

Fektor József prépost, volt kecskeméti lelkész által alapított ösztöndíjban (24 frt.) Bajtay Ferencz 6. oszt. tanuló részesült.

Mgs. Horváth Döme úr ösztöndíját (20 frtot) Szűcs István 5. oszt. tanuló kapta.

Bold. emlékű Major János alapítványának (40 frt.) kamatja (2 frt.)
Kovács László 4. oszt. ,

Ipacs Szabó Imre és H. Kovács Anna által alapított ösztöndíj (14 frt.)
Firtling Sándor 7. oszt. ,

Biró Magdolna özv. Bakonyi Pálné alapítványának kamata (6 forint)
Beke József 6. oszt. ,

Bold. eml. Ferenczy László alapítványának kamatja (12 frt.) Bodri
Mihály 8. oszt. tanulónak adatott.

Ngs. és főt. Bogyó Pál apát, esperes-plébános úr szivességéből és főt. dr.
Polák Ede k. r. kormánysegéd úr alapítványának kamatából 1 db. arannyal
és 6 frttal jutalmaztatott Bite János kecskeméti születésű, jó magaviseletű
3. oszt. tanuló a hittanban tanúsított jeles előmenetelért.

Főt. dr. Csósz Imre kegyes tanítórendi áldozó pap s nyitrai főgymna-
siumi igazgató úr 3 db. ezüst huszasa Williger Kálmán 2. oszt. tanulónak
a hittanban tett jeles előmeneteleért adatott.

A nagyérdemű Jótékony Nőegylet 1 db. aranyával Gallia Béla 5. oszt.
tanuló jutalmaztatott jeles szavalatáért.

Özv. Erdélyi Ferenczné 1 db. aranya jó viselet és jeles előmenetelért
Fodor Imre 1 oszt. tanulónak ,

Özv. Zimmermann Józsefné 1 db. aranya jó viselet és jó előmenetelért
Beke Ferencz 3. oszt. tanulónak adatott.

A Takarékpénztár-egyesület 25 frt adományából egyenlő részben 12
frt 50 krral jutalmaztattak Szabó László és Bimbó Mihály 1. oszt. jó viseletű
és jeles előmenetelű tanulók.

Tekintetes Kisfaludi Liphay Pál földbirtokos úr 10 frt adományát
Kovács József 4. oszt. tanuló jó viselet és jó előmeneteléért kapta.

Tek. S. Kovács József, kir. járásbíró úr által adományozott 20 frtból
5—5 frtot kaptak: Mészáros István 2. oszt. tanuló a rajzban, — Tóth Kál-
mán 6., Fehér József 2. és Szenczy József 3. oszt. tanulók a többi tan-
tárgyban tett jeles előmenetelért.

Tek. Dömötör Sándor, kir. közjegyző úr 14 frtnyi adományából 7—7
frttal jutalmaztattak Dékay Lajos és Tonhaiser József, k. r. n. p. és VIII.
oszt. tanulók a gyorsírás díjtalan tanításában tett fáradozásukért.

Egy Névtelennek 3 db. ezüst huszasával jutalmaztatott Spindler Lajos
1. o. németajkú tanuló a magyar nyelv elsajátításában kifejtett igyekezetéért.

T. Gallia Emma úrnő díszkötésű könyvadományából Czuczor „Meséit“
Mayer János 1. oszt., — a „Nemzeti Dalkönyvecskét“ Hacker András 4.
oszt., — „Vezércsillagok“-at Fischer László 5., — Madách „Ember tragoediá-
ját“ Hozáczy Ferencz 7., — és Petőfi költeményeit Fehér Endre 8. osztályú
tanuló kapta.

T. Scheiber József úr szivességéből diszkötésű kiadásokban kapták: „Robinson“-t Szabó Gyula 2. oszt., — „Hatszáz magyar nemzeti dal“-t Ládai István 2. oszt., — „Columbus“-t Williger Kálmán szintén 2. oszt., — „Bánkban“-t Dotisz István 6. oszt. és Kiss J. „Költeményei“-t Blau Sándor szintén 6. oszt. tanulók.

Örökemlékű gr. Koháry István s más nemeskeblű ifjúság-barátok bőkezősége által örökített alapítványok kamatjaiból 12 szegényebb sorsú szorgalmas és jóviseletű tanuló kapott segélyt; mire 60 frt fordított.

A tanév elején ugyanezen alapítványok kamatjaiból 85 forint és 95 krajczár értékű tankönyvek osztattak ki használatra a szegényebb tanulók közt.

Ezek szerint:

nyilvános ösztöndíjra fordított

. 120 frt — kr.,

magán ösztöndíjakra . . . 158 „ — „

jóviseletű és szorgalmas tanuló

jutalmazására . . . 69 „ — „ 4 db. a. és 6 db. ez. huszas,

pályaművek jutalmazására 111 „ — „ 8 db. a., 8 db. ez. frt és 4 kötet könyv,

a szegény tanulók számára

alapított tőkék kamataiból:

a) készpénzben 60 „ — „

b) könyvekben 85 „ 95 „

könyvajándékokban 10 kötet díszmű,

összesen: 603 frt 95 kr., 12 db. a., 8 db. ez. frt, 6 db. ez. huszas,

10 kötet díszmű és 4 kötet könyv.

Hálás köszönet a hazai nevelés- és oktatásügy nemeskeblű barátainak!

VIII.

Értesítés a jövő tanévről.

A jövő 1884—85-iki tanévre a tanulók fölvétele augusztus hó 29., 30. és 31-ik napjain délelőtt fog történni; 29-ikén és 30-ikán délután tartatnak a fölvételi-, javító- és pótló-vizsgálatok.

A tanulók fölvételére, a javító- és pótló-vizsgálatokra vonatkozólag az 1883. XXX. t.-cz. a következőleg intézkedik:

10. §. A gymnasium első osztályába csak oly növendékek vétetnek fel, kik életük kilenczedik évét már betöltötték, és vagy arról, hogy a népiskola négy alsó osztályát jó sikerrel végezték, nyilvános népiskolától nyert bizonyítványt mutatnak elő, vagy felvételi vizsgálaton igazolják, hogy hasonló mérvű képzettséggel bírnak.

11. §. A következő felsőbb osztályba csak azon tanuló léphet, ki az elvégzett osztálybeli rendes tantárgyak mindenikéből — nem számítva ide a szépírást és testgyakorlatot — legalább is elégséges osztályzatot nyert.

Azon tanulóknak, ki egy tárgyból kapott elégtelen osztályzatot, az intézet tanáritestülete megengedheti, hogy amaz osztályzat kijavítása végett a következő iskolai év kezdetén vizsgálatot tehessen. — A ki két tárgyból kapott elégtelen osztályzatot, az csak rendkívüli esetben a vallás- és közoktatásügyi miniszter engedélyével bocsátható javító vizsgálatra. (Ezen ügyben a nagyméltóságú vall. és közokt. m. kir. miniszteriumhoz czimzendő, 50 kros bélyeggel ellátott folyamodványok a mellékelt iskolai bizonyítvánnyal együtt a tanév végén legfőlebb július 4-ikéig az intézeti igazgatóságnál okvetlenül benyújtandók, különben tekinteten kívül hagyatnak.) A ki kettőnél több tantárgyból kapott elégtelen osztályzatot, az javító vizsgálatra semmi esetre sem bocsátható.

A javító-, nemkülönben a pótló-vizsgálatot is rendesen azon tanintézetben kell a tanulóknak letennie, melyben az elégtelen tanjegyet kapta és illetőleg a vizsgálatot elmulasztotta. Indokolt esetekben a vallás- és közoktatásügyi miniszter megengedheti, hogy ezen vizsgálatok más tanintézetben tétessenek le.

12. §. Nyilvános középiskolából a megfelelő ugyanazonnemű intézetbe átlépni kívánók előbbi intézetüktől nyert bizonyítvánnyal tartoznak igazolni, hogy a megelőző osztályt minden rendes tantárgyból legalább is elégséges sikerrel végezték. —

Más intézetbeli tanulók a fölvételnél az iskolai bizonyítványon kívül kötelesek a bizonyítványt kiállító intézetnek „Értesítő“-jét is bemutatni. Az intézetnél fölvételre először jelentkezők tartoznak keresztlevelüket, illetőleg születési okmányukat is fölmutatni.

A fölvételre minden tanuló atyjának vagy anyjának, vagy gyámjának — illetőleg a szülék megbizottjának — kíséretében jelentkeznek az igazgatónál és az osztályfőnöknél.

Vidéki szülők vagy gyámok a fölvételkor kötelesek oly helyettest bemutatni, a kire a házi felügyelet és nevelés szempontjából, nemkülönben az iskola követelése szerint reájuk háruló kötelességeket átruházták. E tekintetben a szoros gondoskodást a szüléknek kiváló figyelmébe ajánlja az igazgatóság.

